

Nils Börje Lihné

**RÄTTEGÅNGEN
I TVISTEMÅL
OM MINDRE VÄRDEN**

Studentlitteratur

E-boken är publicerad av Juridiska fakulteten vid Lunds universitet 2024 eISBN:
9789198891959

ISBN: 9144116624 (originalutgåva i tryck)

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.300>

Denna text är licensierad under CC BY-NC 4.0, Erkännande.

(Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.sv>).

Enligt licensen får verket spridas och bearbetas utan att tillstånd behövs, men ej användas i kommersiella syften. Verkets upphovsperson måste anges.

Nils Börje Lihné

Rättegången i tvistemål om mindre värden

Studentlitteratur

Mångfaldigande av innehållet i denna bok, helt eller delvis, är enligt lagen om upphovsrätt av den 30.12.1960 förbjudet utan medgivande av Studentlitteratur ab. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande genom tryckning, kopiering, bandinspelning etc.

© Nils Börje Lihné och Studentlitteratur 1981, 1984
Tredje upplagan
Printed in Sweden
Studentlitteratur, Lund

ISBN 91-44-11663-2 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 | 1988 87 86 85 84

Innehåll

Förord 5

Förkortningar 7

1. Inledning 8

2. Bakgrund till lagen 9

3. Allmänna riktlinjer för det förenklade förfarandet 10

4. FTL i förhållande till RB 11

5. FTLs tillämpningsområde 12

5.1. Begränsningar m h t målens art 12

5.2. Begränsningar m h t tvisteföremålets värde 13

5.2.1. Huvudregeln 13

5.2.2. Undantag från huvudregeln 16

5.2.2.1. Undantag som begränsar lagens tillämplighet 16

5.2.2.2. Undantag som utvidgar lagens tillämplighet 16

5.2.2.3. Gemensamma villkor för undantagen 16

6. Allmänna bestämmelser om rättegången 17

6.1. Rättegångens struktur 17

6.2. Domstolens bistånd och rådgivning 17

6.3. Materiell processledning 18

6.4. Verksamhet för förlikning 19

6.5. Rättegångskostnader 19

7. Rättegången i tingsrätt 22

7.1. Domstolen 22

7.2. Rättegångens inledande 22

7.2.1. Ansökan om stämning 22

7.2.2.	Anhängiggörande efter summarisk betalningsprocess	23
7.2.2.1.	Hänskjutande till rättegång	23
7.2.2.2.	Återvinning	23
7.2.3.	Enskilt anspråk i brottmål	24
7.3.	Måls beredande	24
7.3.1.	Skriftlig beredning	26
7.3.2.	Sammanträde	26
7.3.2.1.	Kallelser till sammanträde	27
7.3.2.2.	Sammanträdes förlopp	27
7.3.2.3.	Utevaro från sammanträde	28
7.3.2.4.	Protokoll	28
7.4.	Avgörande	28
7.4.1.	Underlag för avgörande	29
7.4.2.	Avfattning av dom och beslut	29
7.4.3.	Fullföljdshänvisning	29
8.	Rättegången i hovrätt	30
8.1.	Rättsmedel mot tingsrätts dom och beslut	30
8.2.	Prövningstillstånd	30
8.2.1.	Skäl för prövningstillstånd	31
8.2.2.	Fullföljdsinlaga	32
8.2.3.	Tillståndsprövningen	32
8.2.4.	Handlägningsform	33
9.	Rättegången i högsta domstolen	34
10.	Avslutning	35
11.	Rättsfallsregister	36
	Lagändringar. Förarbeten	37
	Bilagor	
	Lagtext, bil 1A	38
	Värdegränserna enl FTL, bil 1B	42
	Formulär, bil 2–8	43
	Litteratur	57

Förord

FÖRORD TILL ANDRA UPPLAGAN

Första upplagan av kompendiet utkom 1977 i första och 1979 i andra tryckningen. Däremellan ändrades lagen på några viktiga punkter. Med anledning av att dessa ej kunnat beaktas vid nytryckningen utgavs i januari 1980 ett supplement angivande lagändringarna och rättsfall som tillkommit.

Kompendiet har nu överarbetats något och bragts i överensstämmelse med gällande lag. De i supplementet anmärkta rättsfallen samt ytterligare publicerade rättsfall har inarbetats i texten.

Kompendiet är främst avsett som studielitteratur i ämnet processrätt. Det kan också, pga hänvisningarna till rättsfall, vara till nytta för dem – i tingsrätter eller annorstädes – som i olika frågor söker stöd i publicerade avgöranden.

En ganska livlig diskussion pågår bland teoretiker och praktiker rörande olika frågor som möter i denna art av process. Domstolsverkets återkommande seminarier rörande FT-processen är *ett* forum för sådan diskussion. Avsikten är ej att kompendiet skall avspegla diskussionen. Jag har i stället sett som min uppgift att göra framställningen rent informativ. Endast enstaka diskuterade frågor omnämnes i texten. I avsnitt 10 antyder jag emellertid en del av de spörsmål, kring vilka diskussionen rört sig, detta närmast för att frågorna eventuellt skall kunna ge anledning till synpunkter rörande förfarandet.

Tingsnotarien Per Furberg har hjälpt mig med insamling av en del statistiska uppgifter, med komplettering av litteraturförteckningen samt med korrekturläsning. För denna hjälp är jag honom stort tacksam.

Lund i januari 1981

Nils Börje Lihné

Förord till tredje upplagan

Sedan andra upplagan av kompendiet utkom har lagen ändrats i några väsentliga hänseenden. Dessutom har ett antal vägledande avgöranden från HD och HovRna tillkommit. Detta har motiverat att kompendiet nu utges i ny upplaga.

I de tidigare upplagorna lämnades i avsnitt 11 en del statistiska uppgifter. Sådana uppgifter har ej medtagits i denna upplaga. Däremot har kompendiet utökats med rättsfallsregister och förteckning över lagändringar jämte hänvisning till förarbeten.

Domstolsverkets till tidigare upplagor som bilaga 1 resp 1 A fogade broschyr "Förenklad rättegång" har ej aktualiserats för de senare åren. Broschyren och det som bilaga 1 B fogade kompletteringsbladet har därför inte medtagits bland bilagorna. I stället har FTL i gällande lydelse intagits som bilaga 1 A och förteckning över värdegränserna enligt FTL 1 § för ettvar av åren 1974–1984 intagits som bilaga 1 B.

Lund i september 1984

Nils Börje Lihné

Förkortningar

AD	Arbetsdomstolen
ARN	Allmänna reklamationsnämnden
DV	Domstolsverket
FT	Förenklade tvistemål
FTL	Lagen om rättegången i tvistemål om mindre värden
HAL	Handräckningslagen
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätt
LL	Lagsökningslagen
NJA	Nytt juridiskt arkiv, avd I
RB	Rättegångsbalken
RH	Rättsfall från hovrätterna. (Publikation utgiven av domstolsverket)
RhJL	Rättshjälpslagen
SFS	Svensk författningssamling
SvJT	Svensk Juristtidning
SvJT rf	Svensk Juristtidning rättsfallsavd
TR	Tingsrätt

1. Inledning

Lagen 4.1.1974 om rättegången i tvistemål om mindre värden (SFS 1974:8) trädde i kraft 1.7.1974. (Ändringar i lagen, SFS 1974:387, 1977:1144, 1980:797, 1981:742, 851 och 1201 samt 1984:136.) Till lagen ansluter en tillämpningskungörelse 31.4.1974 (SFS 1974:465, ändrad 1981:1058). Lagen gäller i vissa dispositiva tvistemål vid allmän domstol och ger regler om ett förenklat tvistemålsförfarande. Målen benämns vid domstolarna förenklade tvistemål, förkortat FT-mål, eller småmål. I det följande benämns målen FT-mål. Lagen, fortsättningsvis benämnd FTL, ger regler som i vissa hänseenden avviker från RBs bestämmelser för ordinära tvistemål. I andra hänseenden gäller RBs bestämmelser även för FT-mål.

I detta kompendium behandlas kortfattat rättegången i FT-mål. Behandlingen inriktas därvid främst på frågor, där regleringen enligt FTL avviker från vad som är stadgat för ordinär process enligt RB. Till största delen är framställningen baserad på lagens förarbeten och uttalanden i informationsblad till domstolarna. I vissa frågor föreligger numera vägledande avgöranden av HD och hovrätter, publicerade i NJA resp SvJT och RH. Dessa avgöranden har beaktats. Synpunkter som framkommit vid seminarier och kurser för domare ang FTL har även, fast i mindre mån, noterats.

2. Bakgrund till lagen

Twistemålsförfarandet enligt RB, som uppbärs av principerna om muntlighet, koncentration och omedelbarhet, är noggrant reglerat och relativt strängt formaliserat. Förfarandet, som i princip är detsamma oavsett tvisteföremålets värde, har stora förtjänster; det har således bedömts vara väl ägnat att leda till materiellt riktiga avgöranden. Förfarandet har emellertid också kritiserats för att det är tidskrävande, omständligt och formaliserat samt – och kanske främst – för att det är alltför kostnadskrävande. Nämnda förhållanden torde ha bidragit till att avhålla parter från att anlita domstolsförfarandet i tvistemål, särskilt när det gäller tvister om mindre värden. Det höga kostnadsläget, som främst föranletts av att parter som regel nödgas anlita juridiskt biträde för utförande av sin talan, har bedömts utgöra ett allvarligt rättssäkerhetsproblem, helst som kostnadsläget verkar till nackdel i första hand för de mindre bemedlade. Den 1974 genomförda rättshjälpsreformen har i hög grad begränsat rättssökandes kostnadsrisk för egna kostnader vid rättegång. Reformen har däremot ej begränsat ansvaret för motpartens kostnader, om motparten vinner målet. I tvister om mindre värden blir därför den relativa kostnadsrisken även med beaktande av rättshjälpen alltför hög med den rättegångsordning RB erbjuder. Det har därför ansetts föreligga ett starkt behov av ett mer lättillgängligt förfarande för tvister om mindre värden. Med hänsyn bl a till domstolarnas traditionella uppgift att lösa rättstvister har det bedömts som naturligt att förfarandet är anordnat som domstolsprövning och förlagt till de allmänna domstolarna. Impulser till reformen har erhållits från andra lagstiftningsområden. Sålunda har till en del förebild hämtats från förvaltningsförfarandet sådant detta utbildats på senare tid. I någon mån har vägledning hämtats från hyresnämndsprocessen och från förfarandet inför ARN, vars system för konfliktlösning präglas av enkelhet, billighet och snabbhet. Reformen är vidare att se som ett led i den verksamhet som under de senaste åren förekommit på konsumentskyddsområdet och som tagit sig uttryck i ett flertal lagar syftande till att stärka konsumenternas rättsskydd.

3. Allmänna riktlinjer för det förenklade förfarandet

Förfarandet är utformat så att den enskilde förutsätts kunna föra sin talan utan juridiskt biträde.

Domstolarna skall hjälpa allmänheten med allmänna råd och upplysningar om olika möjligheter att få tvister prövade vid domstol eller av reklamationsorgan.

Om en tvist förs till domstol, skall domstolen bistå och vägleda parterna samt se till att tvistefrågorna blir klarlagda och målet utrett efter vad dess beskaffenhet kräver.

Den som förlorar målet skall – enligt huvudregeln om kostnadsansvar – ersätta motparten dennes kostnader. Ersättningsskyldigheten är emellertid begränsad till absolut nödvändiga kostnader; sålunda ersätts i princip ej biträdeskostnad.

Sakkunnigutredning skall kunna införskaffas på det allmännas bekostnad i både konsumentmål och andra mål där sådan utredning behövs.

Tingsrätts avgörande får överklagas men fullföljd talan kan prövas av hovrätt endast i vissa särskilt angivna fall, t ex när prejudikatintresse föreligger.

4. FTL i förhållande till RB

FTL upptar regler som avviker från bestämmelser i RB. I den mån RBs bestämmelser ej strider mot FTL tillämpas i övrigt RB i FT-mål. Detta förhållande mellan FTL och RB anges i 4 § FTL. Där sägs också, att FTLs bestämmelser om sammanträde och skriftlig handläggning gäller i stället för vissa föreskrifter i RB om förberedelse och om huvudförhandling. Andra bestämmelser i RB som anknyter till begreppet huvudförhandling skall däremot gälla även i det förenklade förfarandet, (t ex RB 11:5, 13:3 andra stycket, 14:3 och 4 samt 17:9).

Att sålunda RB är i vissa avseenden tillämplig i FT-mål utesluter ej att tillämpningen av RBs regler i sådana mål påverkas av faktorer, som präglar det förenklade förfarandet. Ett exempel härpå utgör fallet NJA 1982 s 27. I detta fall bedömdes, huruvida regeln i RB 50:25 st 3 om begränsning i rätten att i HovRn åberopa ny bevisning var tillämplig i FT-mål. HD, som ansåg så vara fallet, fann att vadekäranden haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet att ej tidigare än i HovRn åberopa den nya bevisningen.

5. FTLs tillämpningsområde

Lagen är tillämplig på endast vissa tvistemål. Tillämpligheten har begränsats m h t dels *arten* av mål och dels, som lagens rubrik antyder, tvisteföremålets *värde*.

5.1. BEGRÄNSNINGAR M H T MÅLENS ART

Lagen gäller endast *dispositiva* tvistemål, dvs ”tvistemål vari förlikning om saken är tillåten” (1 § första stycket). Är mål delvis dispositivt och delvis indispositivt (t ex mål om äktenskapsskillnad *och* underhållsbidrag) är lagen inte tillämplig; målet behandlas då i dess helhet som indispositivt.

Undantagna från lagens tillämplighet är enligt 3 § mål som av tingsrätt handläggs i *särskild sammansättning* eller med tillämpning av *konkurslagen* eller *ackordslagen*. Lagen skall ej heller tillämpas i fråga om mål som skall upptagas omedelbart av *högre rätt* eller *arbetsdomstolen*. Bland mål som handläggs i särskild sammansättning kan nämnas mål som tingsrätt upptager i egenskap av fastighetsdomstol. Vidare kan nämnas patentmål och tryckfrihetsmål, som endast avser enskilt anspråk. Även mål om familjerättsliga underhåll eller bodelning, vilka vid huvudförhandling handläggs av lagfaren domare och nämnd i stället för av juristkollegium, hör till gruppen mål, som handläggs i särskild sammansättning. Mål om tvistiga fordringar i konkurs är exempel på mål som handläggs med tillämpning av konkurslagen och är följaktligen uteslutna från FTLs tillämplighet. Däremot kan mål om återvinning i konkurs handläggas enligt FTL (NJA 1982 s 224). Vilka mål som upptages omedelbart av AD framgår av lagen om rättegången i arbetstvister (1974:371).

5.2. BEGRÄNSNINGAR M H T TVISTEFÖREMÅLETS VÄRDE

5.2.1. Huvudregeln

Huvudregeln uttalas i 1 § första stycket: Lagen skall tillämpas på dispositiva tvistemål om värdet av vad som yrkas uppenbart ej överstiger hälften av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (1962:381).

Basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring fastställs för varje år. Beloppet uträknas enligt regel angiven i nämnda lags 1 kap 6 § och därtill anknytande författning. Det publiceras i SFS. För 1984 är basbeloppet 20 300 kr (SFS 1983:1085). Halva detta belopp, dvs 10 150 kr, utgör värdegräns enligt 1 § första stycket FTL för 1984.

Värdet av vad som yrkas, dvs tvisteföremålets värde, skall uppenbart ej överstiga värdegränsen, för att FTL skall vara tillämplig. Därvid avses med värde, enligt 1 § tredje stycket, det värde som kan *antagas gälla* vid tiden för talans väckande. Avser yrkandet betalning av visst belopp möter naturligtvis i flertalet fall inte svårighet att avgöra hur tvisteföremålets värde förhåller sig till gällande värdegräns. Storleken av det yrkande beloppet är i sådant fall direkt avgörande för handläggningsformen, NJA 1976 s 470. Även en helt obetydlig beloppsmässig skillnad mellan tvisteföremål och värdegräns beaktas. Yrkas utöver visst belopp ränta beräknas räntan fram till värderingstidpunkten, dvs tiden för talans väckande.

Exempel: A yrkar i ansökan om stämning som inkommer 1.4.1984 förpliktande för B att till A utge 10 000 kr jämte 10% ränta därå från 1.4.1983. Den vid tiden för talans väckande upplupna ränta är 1 000 kr och tvisteföremålet (10 000+1 000) följaktligen uppenbarligen över den 1984 gällande värdegränsen 10 150 kr.

Går yrkandet ut på att motparten skall utge viss egendom kan egendomens värde behöva beräknas. Endast en ungefärlig uppskattning kommer därvid i fråga. Visar det sig omöjligt att värdera tvisteföremålet eller råder tvekan huruvida värdet är lägre än ett halvt basbelopp ("uppenbart ej överstiger" värdegränsen) skall målet handläggas i ordinär ordning. – FTL är inte tillämplig i tvistemål, vari yrkas, att svaranden vid vite skall förpliktas att fullgöra viss prestation. Detta gäller oavsett storleken av det vite käranden yrkat (RH 48:82).

Vid värdeberäkningen skall hänsyn ej tagas till rättegångskostnad (1 § tredje stycket). Eftersom inkassokostnad numera ej utgör rättegångskostnad torde inkassokostnad däremot böra beaktas vid beräkningen. Vid *fastställelsetalan* kan något bestämt värde å tvisteföremålet sällan anges, i vart fall om ej samtidigt talan förs om fullgörelse. Utrymmet för fastställelsetalan i FT-mål är därför starkt begränsat. I fallet NJA 1979 s 591 prövades frågan om möjlighet att föra sådan talan. HD fann att FTL inte var tillämplig i fallet.

Värderingstidpunkten enligt 1 § tredje stycket är olika beroende på hur talan väcks. Väcks talan genom stämning är avgörande tidpunkten då stämningsansökningen inkommer till rätten (13 kap 4 § tredje stycket RB). Väcks talan genom ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande eller handräckning eller som enskilt anspråk i brottmål är tiden för rättens beslut att tvisten skall handläggas som tvistemål avgörande för värderingen.

Någon särskild regel är inte meddelad för vare sig det fallet att nytt yrkande genom tillåten ändring av talan väcks utan stämning (t ex RB 13 kap 3 § 3 p) eller det fallet att FT-mål anhängiggörs genom ansökan om återvinning efter lagsökningsutslag eller slutbevis i mål om betalningsföreläggande. För det förra fallet torde tidpunkten då yrkandet framställs inför rätten (RB 13 kap 4 §) vara avgörande. För mål, som pga ansökan om återvinning upptas till fortsatt handläggning, gäller enligt LL att talan skall anses väckt då lagsökningsinlagan (dvs lagsökningsansökningen) inkom till rätten eller ansökningen om betalningsföreläggande gjordes hos rätten (35 § tredje stycket och 33 §). För värdeberäkningen i återvinningsfallen torde emellertid FTL 1 § 2 st 2 p vara analogt tillämplig. Detta innebär, att dagen för rättens beslut att efter återvinningsansökan upptaga målet till fortsatt handläggning bildar utgångspunkt för beräkning av tvisteföremålets värde. Avgörande för värdeberäkningen är härvid värdet av vad som yrkats. Det är således utan betydelse om gäldenären i återvinningsansökningen förklarar sig villig att betala viss del av fordrade beloppet (RH 131:82). Ränta enligt utslag eller slutbevis torde beräknas till den angivna tidpunkten.

Värderingstidpunkten – tiden för talans väckande resp när rätten beslutar handlägga målet som tvistemål – är avgörande även såtillvida, att värdeförändring beträffande samma tvisteföremål efter denna tidpunkt ej påverkar valet av handläggningsform. Har sålunda käranden, efter att ha väckt talan i ordinärt tvistemål, senare nedsatt sitt krav till belopp under halvt basbelopp har detta ansetts ej skola medföra att FTL blir tillämplig (NJA 1982 s 723 och RH 51:80). Likaså är yrkandet avgörande, om käranden felaktigt bedömt

fordringens storlek och yrkat mer än halvt basbelopp; målet skall då upptas till ordinär handläggning, NJA 1975 s 470.

Beräkningen av tvisteföremålets värde kompliceras i viss mån av reglerna om förening av mål. Bestämmelserna härom finns i RB 14 kap och är tillämpliga också i det förenklade förfarandet. De kan medföra att en senare värdering av tvisteföremålet får ske. Tekniken är härvid, att det först avgörs om målen med stöd av bestämmelse i RB 14 kap skall handläggas i en rättegång. Därefter avgörs vilken processform som skall vara tillämplig. Vid kumulering av flera käromål bestäms tvisteföremålets värde genom sammanräkning av de olika yrkandena. Leder sammanräkningen till att beloppsgränsen överskrids skall de sammanräknade kraven fortsättningsvis handläggas i ordinär process. I vart fall gäller detta om flera mål mellan samma parter förenas med tillämpning av RB 14 kap 2 eller 6 §§, s k objektiv kumulation. Är parterna inte genomgående desamma, s k subjektiv kumulation, synes det vid förening enligt 14 kap 6 § tveksamt, om förening skall leda till ändring av rättegångsform. Se fallet RH 1:82. Hovrätten fann där, att beslut om förening av mål om krav mot flera borgensmän inte skulle föranleda sammanräkning av tvisteföremålen – som sammanlagt överskred värdegränsen – och därmed handläggning i ordinär rättegång, utan handläggningen skulle fortsättningsvis ske enligt FT-lagen. Riktigheten av hovrättens ståndpunkt för sådana fall torde kunna diskuteras. – Gör svaranden genstämningssvis gällande motkrav mot huvudkravet och därmed i sin tur väcker talan, kan kumulation ske enligt RB 14 kap 3 §. När käromålen sålunda förenas bestäms tvisteföremålets värde genom sammanräkning av de olika yrkandena. Värderingen av tvisteföremålet anknys i sådant fall till tidpunkten när den senare talan väcks.

Delade meningar råder om förfaringssättet vid kvittning. Skall vid kvittningsinvändning, liksom när gäldenären framför motkrav genstämningssvis, det yrkade beloppet sammanräknas med belopp som åberopas kvittningssvis? Publicerade överrättsavgöranden går i olika riktningar. I fallen SvJT 1980 rf s 13 och RH 108:80 ansåg HovRna, att kvittningsinvändningen inte borde beaktas vid beräkning av värdet. Däremot fann HovRn – med skiljaktig mening – i fallet RH 59:80, att ett vid sammanträde inför TRn enligt FT-lagen framställt kvittningsyrkande skulle föranleda fortsatt handläggning genom ordinärt förfarande. I fallet NJA 1983 s 487 fann HD – med 3 mot 2 – att fordran som svaranden åberopade kvittningssvis första gången han förde talan i målet skulle beaktas vid beräkningen av tvisteföremålets värde. Minoriteten pekade i sin skiljaktiga mening särskilt på problem av praktisk art förenade med sådan tillämpning. – Vid behandlingen i överrätterna av denna fråga har

tydlig avgörande vikt inte fästs vid det förhållandet, att svarande som kvittningsvis åberopar motfordran inte därmed – såsom när motfordran görs gällande genställningsvis eller part ändrar sin talan genom att framställa nytt yrkande – väcker någon ny talan, detta ehuru värdeberäkningen i 1 § FTL knutits just till tiden för talans väckande.

5.2.2. *Undantag från huvudregeln*

5.2.2.1. Undantag som begränsar lagens tillämplighet

Dessa undantag är angivna i FTL 1 § 2 st: a) Part gör sannolikt att bakomliggande tvist rör högre värde än enligt värdegränsen. I t ex skadeståndsmål efter trafikolycka yrkas endast ett mindre skadeståndsbelopp för att rätten på grundval därav skall avgöra vållandefrågan, fast den lidna skadan avser betydligt större värden. b) Part gör sannolikt att utgången eljest är av synnerlig betydelse för andra föreliggande rättsförhållanden. Sådan var situationen i RH 53:80. (Krav från köpare av hus i en gruppbebyggelse; utgången av målet bedömes vara av synnerlig betydelse för bedömningen av andra rättsförhållanden av samma typ med anknytning till gruppbebyggelsen.) I dessa fall kan ordinär tvistemålsrättegång påkallas, fastän tvisteföremålet i aktuellt mål ej överstiger värdegränsen.

5.2.2.2. Undantag som utvidgar lagens tillämplighet

Dessa undantag anges i FTL 2 §: a) Tvisten rör huvudsakligen fråga, varöver utlåtande avgetts av ARN. Lagen förutsätter ej att det av ARN avgivna utlåtandet skall innehålla bestämt uttalande om hur tvisten bör lösas eller eljest vara av visst innehåll, NJA 1982 s 780. b) Parterna har överenskommit att FTL skall tillämpas och rätten finner detta lämpligt.

5.2.2.3. Gemensamma villkor för undantagen

En preklusionsregel gäller beträffande undantagen: Part, som vill att FTL ej skall tillämpas, skall yrka detta första gången han skall föra talan i tvistemålet. Likaså skall part, som önskar utvidgad tillämpning av FTL enligt 2 §, yrka detta första gången han skall föra talan i tvistemålet; det utlåtande eller den överenskommelse, som lagrummet nämner, skall därvid åberopas. Har i de nämnda situationerna talan väckts genom ansökan om betalningsföreläggande skall part som begär målets hänskjutande till rättegång därvid framställa det nyssnämnda yrkandet.

6. Allmänna bestämmelser om rättegången

6.1. RÄTTEGÅNGENS STRUKTUR

FT-rättegången är inte, som tvistemålsförfarandet enligt RB, uppdelad på förberedelse och huvudförhandling. I FT-förfarandet bereds mål till avgörande vid *sammanträde* eller genom *skriftlig handläggning* (5 § första stycket). *Dispositionsprincipen* gäller även i FT-förfarandet. Part har således att i sista hand bestämma över processmaterialet. Dom skall grundas på vad som förekommit vid sammanträde och vad handlingarna innehåller (5 § andra st). – I *konsumenttvist* (tvist mellan näringsidkare och konsument rörande vara, tjänst eller annan nytthet som tillhandahållits för huvudsakligen enskilt bruk) skall rätten inhämta *yttrande* från ARN, om det är till gagn för utredningen. För sådana tvister ges dessutom i 11 § en särskild *forumregel*: Näringsidkare får sökas där konsumenten har sitt hemvist, om vad som yrkas uppenbarligen ej överstiger halva basbeloppet.

6.2. DOMSTOLENS BISTÅND OCH RÅDGIVNING

Domstolen skall i FT-förfarandet *bistå* parterna med råd och upplysningar i betydligt större utsträckning än som gäller i ordinärt tvistemålsförfarande. Grunden härtill är att parterna förutsätts i regel inte behöva anlita juridiskt biträde. Intresset av att frivilliga uppgörelser mellan parterna främjas genom förfarandet har ock understrukits under förarbetena. Parternas behov av bistånd tillgodoses av tjänstemän vid domstolarna. Behov av bistånd kan föreligga såväl innan tvist framskridit så långt att rättegång är aktuell som därefter. Biståndsskyldigheten har kommit till uttryck dels i FTL 6 § och dels i 1 § tillämpningskungörelsen. Den förra bestämmelsen är företrädesvis en regel om materiell processledning och behandlas i det här närmast följande avsnittet 6.3. Bestämmelsen i tillämpningskungörelsen handlar om bistånd och om rådgivning. Enligt bestämmelsen skall tingsrätt när det behövs gå

allmänheten till handa med lämpliga anvisningar om vad rättssökande har att iaktta för att ta tillvara sin rätt i tvist som kan prövas enligt FTL. Domstolen skall vidare enligt bestämmelsen lämna rättssökande allmänna upplysningar om hur ansökan om stämning eller yttrande över sådan ansökan bör avfattas och om förfarandet i övrigt i rättegången. Tingsrätterna tillhandahåller åt allmänheten av DV utarbetade broschyrer med lättfattlig information om förfarandet, rättshjälp m m.

6.3. MATERIELL PROCESSLEDNING

Grundläggande bestämmelser om domstolens *materiella processledning* i tvistemål finns i RB 42:8 st 2 och 43:4. Rätten skall enligt dessa bestämmelser verka för att målet blir uttömmande behandlat och söka avhjälpa otydlighet och ofullständighet i gjorda uttalanden. Vidare regleras där domstolarnas s k frågerätt. Av viss betydelse för domstolens materiella processledning är även RB 35:6, vari regleras rättens möjlighet att föranstalta om bevisning.

Under arbetet på FTL fann man att reglerna i RB om domstolens materiella processledning var alltför begränsade för det förenklade förfarandet. Detta måste innefatta en i viss mån utredande verksamhet från domstolens sida. Det gjordes vissa uttalanden i den promemoria, som låg till grund för senare utfärdad proposition (1973:87), om utvidgning av den materiella processledningen. Förslaget möttes av viss kritik, inte minst från domstolshåll. Man ansåg att domstolarnas anseende för objektivitet kunde äventyras. Lagens ståndpunkt blev emellertid, att den materiella processledningen skall vara mer omfattande i FT-målen än i ordinära tvistemål. Enligt vad som uttalades i promemorian skall rätten vara oförhindrad att, om parternas ståndpunkter framstår som mindre rimliga, genom frågor förvissa sig om att parterna är klara över vad deras ståndpunkter leder till och bereda dem tillfälle att ändra ståndpunkterna. Rätten måste kunna bistå parterna så att underlag i görligaste mån skapas för ett riktigt avgörande i det enskilda fallet. Domaren skall därvid kunna gå längre än till att försöka avhjälpa ofullständighet eller otydlighet. Genom frågor till parterna skall domaren kunna efterforska om det finns någon omständighet som inte har berörts i målet och i så fall påpeka detta. Domaren skall kunna framhålla för part att viss omständighet måste bevisas eller, i uppenbara fall, att åberopad bevisning förefaller otillräcklig. Domaren bör vidare kunna fråga parterna om det finns någon som kan uttala sig om

tvistigt och relevant sakförhållande och – om så är fallet – påpeka för parterna att personen i fråga bör höras som vittne. I enlighet med dessa uttalanden under förarbetena fick FTL en bestämmelse, 6 §, som behandlar bl a den materiella processledningen i FT-målen. Där stadgas att rätten skall vägleda parterna vid talans utförande samt tillse, att tvistefrågorna blir klarlagda och målet utrett efter vad dess beskaffenhet kräver. Bestämmelsen, som ersätter 42:8 och 43:4 i RB för det förenklade förfarandet, får sin största betydelse vid sammanträde, men materiell processledning enligt bestämmelsen kan i princip utövas från det målet anhängiggjorts till dess det avgjorts. – Underlåtenhet av tingsrätt att vara verksam för klarläggande av tvistefrågorna har i NJA 1978 s 674 och 1981 s 1122 I och II samt RH 64:83 bedömts som domvilla.

6.4. VERKSAMHET FÖR FÖRLIKNING

En ganska känslig fråga är i vad mån domaren i tvistemål bör söka förlika parterna. I RB har domaren därvid tillagts en ganska passiv roll. Sålunda bör han enligt vad som sagts avhålla sig från att framlägga förlikningsförslag eller eljest närmare ange riktlinjerna för en kompromisslösning. Bestämmelsen i RB om förlikning finns i 42:17. Även i detta hänseende har domaren i FTL tillagts en mer aktiv roll. Huvudregeln är att rätten skall söka förlika parterna om inte särskilda skäl föranleder annat. I motsats till vad som uttalats i motiven till RB bör domaren därvid vara oförhindrad att lägga fram konkreta förlikningsförslag. Detta är något som ställer särskilda krav på domarens omdöme och kunskaper.

Bestämmelsen om domstolens verksamhet för förlikning i FT-mål, 6 § 2 st, är avsedd att ersätta RB 42:17. Bestämmelsen markerar att det förenklade förfarandet i betydligt högre grad än förfarandet enligt RB bör inriktas på förlikning.

6.5. RÄTTEGÅNGSKOSTNADER

En målsättning vid reformen av förfarandet i mindre tvistemål var att åstadkomma en mindre kostnadskrävande process utan att rimliga krav på

rättssäkerhet eftersattes. Vidare siktade man till att göra kostnaderna på förhand överblickbara för parterna.

Regler om *fördelning* av kostnaderna i ordinära tvistemål finns i RB 18 kap. Huvudregeln finns i 18:1. Part som tappar skall ersätta vinnandes kostnader. Andra fördelningsregler finns i 18:2, 3 och 6. – Regel om *ersättningsgill* rättegångskostnad i ordinära tvistemål finns i RB 18:8. Ersättningen skall fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande samt arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för att tillvarata partens rätt: Ersättning skall i ordinära tvistemål också utgå för partens arbete och tidsspillan i anledning av rättegången. Inkassoåtgärd, som vidtagits, är numera ej rättegångskostnad, se ovan under 5.2.1.

I det förenklade förfarandet gäller samma *fördelningsregler* som i ordinära tvistemål (sålunda RB 18:1, 2, 3 och 6).

Däremot gäller snävare regler i fråga om vilka *kostnader som kan ersättas*. Reglerna härom finns i FTL 8 §. Denna bestämmelse är avsedd att för det förenklade förfarandet ersätta RB 18:8.

I 8 § första stycket anges under fem punkter de olika kostnader, som är ersättningsgilla. Man lägger särskilt märke till att ersättning för ombudskostnad ej kan utgå i vidare mån än som följer av punkt 1 (jfr fjärde stycket), dvs som rådgivningsavgift med det högsta belopp som därvidlag gäller. Med rådgivning förstås i RhjL enligt 46 § ”rådgivning och därmed jämförlig åtgärd i rättslig angelägenhet under högst en timme”. Såsom rådgivningskostnad, för vilken ersättning kan utgå enligt 8 § FTL, har i RH 11:81 ej godtagits en såsom sådan betecknad kostnad för advokat, vilken av förening anlåtats som ombud bl a vid sammanträde med TR.

Rådgivningsavgiftens storlek beror av det basbelopp som är bestämmande för värdegränsen. De närmare reglerna för beräkning av rådgivningsavgiften finns i RhjL 46 och 47 §§. (För 1984 högst 340 kr.)

Även för flertalet övriga i första stycket angivna kostnadsposter gäller enligt FTL och därtill anslutande bestämmelser begränsningar i fråga om ersättnings storlek.

I 8 § nämns ej som ersättningsgill kostnad ränta på rättegångskostnad (jfr RB

18:8). I fallet NJA 1981 s 1006 har HD funnit att ränta inte skall utgå på kostnadsersättning i FT-mål. Se även SvJT 1975 rf s 77.

Den begränsade rätten till kostnadsersättning kan i FT-mål påverka återbetalningsskyldigheten enligt RhjL. Sålunda har i fallet RH 87:80 part, som tappat i huvudsaken – fastän motparten haft biträde enligt RhjL – endast förpliktats till statsverket återbetala, utom avgift för stämningsansökningen, ett belopp motsvarande rådgivningsavgift enligt RhjL.

Har FT-mål inletts genom lagsökning, betalningsföreläggande, handräckning eller som enskilt anspråk i brottmål gäller för kostnader, som uppkommit före övergången till FT-mål, vad som är föreskrivet därom. För t ex mål om lagsökning och betalningsföreläggande innebär detta, att de särskilda kostnadsreglerna i förordningen (1981:1056) om ersättning för kostnader i mål om lagsökning, betalningsföreläggande eller handräckning vid tingsrätt gäller. I NJA 1977 s 183 och SvJT 1979 rf s 38 har prövats fråga om *galdenärs* rätt till ersättning i FT-mål för kostnad å mål om betalningsföreläggande. Galdenären befanns berättigad till sådan kostnad. – Att märka är, att kostnad för begäran om hänskjutande till rättegång av mål om lagsökning eller betalningsföreläggande *inte* är *ersättningsgill enligt 8 § första st FTL*.

Sådan begäran om hänskjutande är överflödig i lagsökningsmål, eftersom rätten däri har att – oberoende av yrkande – pröva hänskjutningsfrågan. I mål om betalningsföreläggande krävs däremot särskild sådan begäran. Huruvida ersättning kan utgå, är att bedöma enligt bestämmelserna i 2 § 1 st förenämnda kungörelse. Endast undantagsvis torde "särskilda skäl" finnas att ersätta kostnaden i fråga.

I likhet med vad som gäller i tvistemål enligt RB (18 kap 14 § 1 st) har part som yrkar ersättning för rättegångskostnad att uppge vari kostnaden består. I fallet RH 15:83 har, ehuru så ej skett, kärande som vunnit målet ansetts berättigad till ersättning för den erlagda ansökningsavgiften.

7. Rättegången i tingsrätt

7.1 DOMSTOLEN

Tingsrätt består vid handläggning enligt FTL av en lagfaren domare (12 §).

Ensamdomarbehörigheten i FT-mål motiveras bl a av att förfarandet i stor utsträckning bör vara inriktat på förlikning. Önskemålet om större snabbhet i handläggningen är en medverkande faktor. Möjlighet till kollegial sammanläggning finns inte.

7.2. RÄTTEGÅNGENS INLEDANDE

FT-mål kan anhängiggöras på olika sätt: Genom *ansökan om stämning*, genom att mål i *summarisk process* övergår till tvistemål samt genom att rätten förordnar att talan om *enskilt anspråk*, som upptagits i samband med åtal, skall som särskilt mål handläggas i den för tvistemål stadgade ordningen.

7.2.1. Ansökan om stämning

FTL ger särskilda regler endast för rättegångs inledande genom ansökan om stämning. Vad *stämningsansökan* skall innehålla anges sålunda i 13 §. I princip gäller därvidlag samma som för stämningsansökan enligt RB: ansökningen skall sålunda innehålla *yrkande*, *grund* för yrkande och uppgift om *bevisning* (ej endast skriftlig sådan). Särskilda blanketter med *formulär* (se bilaga 2) för stämningsansökan tillhandahålls hos bl a tingsrätterna.

Eventuell brist i stämningsansökan är tänkt att kunna avhjälpas på enklare sätt än i tvistemål enligt RB, eventuellt genom telefonkontakt med part;

bestämmelserna i RB 42:1–4 gäller emellertid i princip även i det förenklade förfarandet.

7.2.2. Anhängiggörande efter summarisk betalningsprocess

Mål om lagsökning kan enligt reglerna i 10–12 §§ LL *hänskjutas* som tvistigt till rättegång. Likaså kan mål om betalningsföreläggande, om gäldenären bestrider ansökningen, enligt reglerna i 26 och 27 §§ samma lag, såsom tvistigt *hänskjutas* till rättegång.

Meddelas utslag i mål om lagsökning eller slutbevis i mål om betalningsföreläggande, äger gäldenären söka återvinning (34 § andra stycket LL). Upptages återvinningsansökningen kan målet – under förutsättningar angivna i FTL 1 och 2 §§ – handläggas som FT-mål. (Däremot kan ordinärt tvistemål, avgjort genom tredsokodm, aldrig efter återvinning handläggas som FT-mål, detta oberoende av vad som yrkas i målet.) Ang återvinning efter handräckningsutslag, se 14 § HAL.

7.2.2.1. Hänskjutande till rättegång

Hänskjuts mål om lagsökning eller betalningsföreläggande till rättegång skall enligt 33 § LL talan anses väckt då lagsökningsinlagan inkom till rätten eller ansökningen om betalningsföreläggande gjordes hos rätten. I lagrummet stadgas vidare, att med avseende å rättegången skall så anses som om stämning utfärdas genom rättens förordnande om målets fortsatta handläggning. – Det är emellertid, såsom framhållits ovan under 5.2.1., tvisteföremålets värde vid tiden för rättens beslut att tvisten skall handläggas såsom tvistemål som avgör om det hänskjutna målet skall upptagas som FT-mål eller ordinärt tvistemål.

7.2.2.2. Återvinning

I 35 § LL stadgas hur återvinningsansökan skall göras. Ansökningen skall enligt lagrummet göras skriftligen. Den bör innehålla allt vad som från återvinnings sökandens sida erfordras för förberedelsens fullföljande. I lagsökningsmål skall ansökningen göras inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären. I mål om betalningsföreläggande skall återvinningsansökningen göras inom en månad från det utmätning ägde rum eller, utan föregående utmätning, betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning. Skall mål på grund av ansökan om återvinning upptagas

till fortsatt handläggning, skall talan i målet anses väckt då lagsökningsinlagan inkom till rätten eller ansökningen om betalningsföreläggande gjordes hos rätten. Med avseende på rättegången skall även i dessa fall så anses som om stämning utfärdats genom rättens förordnande om målets fortsatta handläggning. Avgörande för om målet efter återvinning skall upptagas som FT-mål eller ordinärt tvistemål torde emellertid, som utvecklats ovan under 5.2.1., vara tvisteföremålets värde när rätten beslutar upptaga målet för fortsatt handläggning. I mål om återvinning efter slutbevis i mål om betalningsföreläggande kan svårigheter att bestämma värdet ibland möta därför att rätten – till följd av bestämmelserna om aktbildning i dylika mål – i allmänhet ej har tillgång till akten när avgörandet om handläggningen skall träffas. Ang återvinning efter handräckningsutslag, jfr 12 § HAL.

7.2.3. *Enskilt anspråk i brottmål*

Har talan om enskilt anspråk upptagits till behandling i samband med åtalet, äger rätten – när skäl är därtill – enligt RB 22:5 förordna, att talan skall som särskilt mål handläggas i den för tvistemål stadgade ordningen.

Utbrötes talan om enskilt anspråk på nu angivet sätt för handläggning i den ordning, som gäller för tvistemål, erfordras ej heller i dessa fall stämningsansökan för målets anhängiggörande. Avgörande för huruvida det hänskjutna målet skall upptagas som FT-mål eller ordinärt tvistemål är, som framhållits under 5.2.1. ovan, tvisteföremålets värde vid tiden för rättens beslut att tvisten skall handläggas som tvistemål.

7.3. MÅLS BEREDANDE

Såsom framhållits redan under avsnitt 6. bereds mål för avgörande vid sammanträde eller genom skriftlig handläggning. Rätten har att efter omständigheterna bestämma i vilken mån handläggningen skall vara muntlig eller skriftlig och därvid iaktta 15 § första stycket: Sammanträde skall hållas, om ej enbart skriftlig handläggning med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligare. Särskilda regler om måls beredande ges i 14 § för det fall att FT-mål vid tingsrätt anhängiggörs genom stämning. Utfärdas stämning skall nämligen enligt lagrummet svaranden föreläggas att yttra sig över käromålet.

Rätten får förelägga svaranden att yttra sig vid påföljd att *tredskodom* annars kan meddelas mot honom. I föreläggandet får svaranden besked om vilken befattningshavare i tingsrätten som kan lämna sådana upplysningar eller meddelanden, som rätten har att lämna i dessa mål, (se bilaga 3 och 4). Svarandens yttrande får enligt 14 § första stycket göras skriftligen eller muntligen. Muntligt yttrande skall upptecknas genom rättens försorg. När svaranden lämnas tillfälle att yttra sig, får han från rätten en blankett för yttrandet, (se bilaga 6). Regel motsvarande 14 § första stycket för fall, då FT-mål anhängiggörs på annat sätt än genom stämning finns ej i FTL. En regel om beredning av mål som i summarisk betalningsprocess hänskjuts till rättegång finns i 32 § LL.

Enligt 14 a § får rätten, när mål om betalningsföreläggande hänskjutits till rättegång, enligt FTL förelägga svaranden att yttra sig vid äventyr av *tredskodom*. Samma möjlighet har rätten enligt lagrummet, om mål upptagits efter ansökan om återvinning. Även i sådana fall torde svaranden få yttra sig på sätt som sägs i 14 § första stycket. Under förarbetena har uttalats, att rätten skall beakta vad svaranden anfört i telefonsamtal. Att märka är att rätten ej får underlåta att höra svaranden. I hänskjutna mål får dock svaranden ej föreläggas att yttra sig vid äventyr att målet eljest avgörs. Underlåtenhet att höra svaranden i hänskjutet mål om betalningsföreläggande bedömdes i SvJT 1978 rf s 47 som grovt rättegångsfel.

15 § ger, i motsats till vad som gäller enligt RB, rätten möjlighet att efter föreläggande jämlikt 14 § och 14 § a § meddela *tredskodom* vid enbart skriftlig handläggning. Efterkoms ej föreläggandet får rätten meddela *tredskodom* även om yrkande därom ej framställts av käranden. Beträffande sådan dom tillämpas bestämmelserna i 44 kap 8–10 §§ RB. Har rätten, när så är möjligt, förelagt svarande att yttra sig vid äventyr av *tredskodom* men uteblir yttrande, behöver rätten ej döma *tredskovis* (märk 15 § andra stycket: ”får rätten meddela *tredskodom*”); det är sålunda domstolen obetaget att i dylika situationer förordna om annan handläggning.

Möjlighet att meddela *tredskodom* efter enbart skriftlig handläggning gäller ej till rätten hänskjutna lagsökningsmål eller mål om enskilt anspråk som avskilts från brottmål för att handläggas i den för tvistemål stadgade ordningen. Regeln i 14 § första stycket torde däremot mestadels vinna analog tillämpning även i sådana mål.

När yttrande skall inhämtas från svaranden och föreläggandet om yttrande

ej förbinds med tredskodomspåföljd kan det ibland vara lämpligt att samtidigt kalla till sammanträde (se bilaga 4).

Med hänsyn till möjligheterna enligt 1 och 2 §§ FTL att påkalla undantag blir domstolens ställningstagande i frågan, om tvistemål skall handläggas som FT-mål eller ordinärt mål, i vissa fall preliminärt. Avviker det definitiva ställningstagandet från det preliminära, får rätten fatta formellt beslut i frågan. Sådant beslut kan överklagas (23 §).

7.3.1. Skriftlig beredning

Föreläggs svaranden att yttra sig över käromålet, utgör föreläggandet, liksom det yttrande svaranden må avge med anledning därav, led i skriftlig beredning. I föreläggande som utfärdas enligt 14 § FTL bör svaranden anmodas att lämna fullständig bevisuppgift. I konsumentmål kan det ibland finnas skäl att som ett led i den skriftliga beredningen inhämta yttrande från ARN. I regel bör sådant yttrande dock inhämtas först när målet är utrett. Stundom kan det visa sig att något sammanträde inte behövs utan att målet kan avgöras efter enbart skriftlig handläggning. Enbart skriftlig handläggning är tänkt bl a när parterna bor långt avlägset och kostnaderna för inställelse vid sammanträde därför skulle bli omfattande. Av 18 § andra stycket följer, att när mål avgörs efter enbart skriftlig handläggning och tredskodom ej meddelas enligt 15 § parterna i regel skall lämnas tillfälle att innan målet avgörs slutföra sin talan vid påföljd att målet ändå kan komma att avgöras. Därvid kommer särskild underrättelse, bilaga 7, till användning. Underlåtenhet att lämna part tillfälle att slutföra sin talan kan utgöra grovt rättegångsfel, RH 83:82. – Har part i FT-mål rättshjälp med biträde enligt RhjL skall rätten före måls avgörande bereda biträdet tillfälle att ange sina kostnadsanspråk. Detta har i fallet RH 70:82 ansetts åligga TR även i fall då TRn avgjort målet genom tredskodom. HovRn, från vars avgörande en ledamot var skiljaktig, bedömde TRns underlåtenhet som grovt rättegångsfel och återförvisade målet (Jfr NJA 1980 not C 55).

7.3.2. Sammanträde

Huvudregeln för måls beredande är, som nämnts, enligt 15 § *sammanträde*. Sådant skall nämligen hållas, om ej enbart skriftlig handläggning med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligare. Är sakförhållandena ej ostridiga och har parterna inte förmått själva klarlägga tvistefrågorna utgör detta anledning för TRn att hålla sammanträde för att få frågorna klarlagda. Åsidosättande

av den i 15 § uttalade huvudregeln om sammanträde har i fallet RH 64:83 medfört återförvisning av målet. Jfr NJA 1981 s 1122 I och II, där part dessutom hade påkallat sammanträde. Lagstiftarens strävan, som kommer till uttryck i 18 §, har varit att antalet sammanträden om möjligt begränsas till ett. I många fall kan domstolen emellertid ha att från början räkna med att två sammanträden behövs, t ex ett för klargörande av tvisteläget och förlikningsförsök och ett för bevisupptagning. Domstolarna har härvidlag frihet att förfara efter omständigheterna. När handläggningen ej avslutats vid sammanträde skall rätten om det inte är obehövt bereda parterna tillfälle att slutföra sin talan vid påföljd att målet ändå kan komma att avgöras (18 § andra st). – Se rättsfall ovan under 7.3.1.

7.3.2.1. Kallelser till sammanträde

Regler om kallelser till sammantäde är meddelade i 16 §. Som huvudregel gäller enligt första stycket att part skall kallas att inställa sig till sammanträde vid påföljd att *treskodom* eljest kan meddelas mot honom. Mot vad som gäller i tvistemål enligt RB får emellertid rätten, om särskilda skäl föreligger, i stället kalla part vid påföljd att annars *treskodom* kan meddelas mot honom *eller* målet kan komma att *avgöras* utan hinder av hans utevaro. Denna befogenhet för domstolen är avsedd att användas restriktivt. Den torde, enligt uttalande i propositionen till lagen, komma att tillämpas huvudsakligen i fall då målet redan handlagts vid sammanträde eller där tvisten tidigare behandlats av reklamationsorgan. – Nu nämnda påföljder för utevaro av part skall ej föreläggas, när part kallas till sammanträde, som avser endast bevisupptagning (16 § tredje st). – Skall part komma *personligen* till sammanträde skall *vite* föreläggas parten (16 § andra st). Kallelseformulär, se bilaga 5.

7.3.2.2. Sammanträdes förlopp

Bestämmelse därom är meddelad i 17 §. Enligt denna skall parterna redogöra för sina ståndpunkter och bevisningen upptagas. Om det är lämpligt, får bevisning upptagas även vid annan domstol. Sammanträdet i FT-mål kan sägas ersätta både förberedelse och huvudförhandling i ordinära tvistemål. Närmare bestämmelser om förfarandets utformning vid sammanträde ges ej i lagen. Det överlämnas åt domaren att i detta hänseende förfara efter omständigheterna. I fråga om förfarandet vid bevisupptagning gäller i princip reglerna i RB.

Viktigt är att, om sammanträdet skall fylla funktionen av förberedelse, domaren på lämpligt sätt får klarlagt grunden för parternas talan och därmed

också vad som är bevistema och håller isär detta från själva bevisupptagningen. Att detta kan bereda svårigheter, särskilt i mål där parterna eller endera av dem ej företräds av juridiskt skolad ombud, är tydligt. Från domarehåll har vid diskussioner om dessa frågor redovisats åtskilliga starkt varierande tillvägagångssätt när det gäller att anordna sammanträde i dessa mål.

7.3.2.3. Utevaro från sammanträde

Uteblir båda parterna från sammanträde skall målet avskrivas (19 § 2 st 1 p, jfr RB 44:1). Uteblir endast ena parten ger FTL två möjligheter. På yrkande av den tillstädeskomne får rätten antingen döma till tredsdom eller företa målet till avgörande. Dock krävs i båda fallen vidare att den uteblivne parten kallats vid den påföljd som den tillstädeskomne parten yrkar (19 § 2 st, jfr 16 § och vad som sagts ovan under 7.3.2.1.). Om den tillstädeskomne ej yrkar vare sig tredsdom eller avgörande skall rätten bestämma om den fortsatta handläggningen.

7.3.2.4. Protokoll

Bestämmelser om protokoll i ordinära tvistemål finns i RB 6 kap. Därtill ansluter bestämmelser i protokollskungörelsen. Flertalet av de i RB meddelade bestämmelserna gäller även i FT-mål, dock ej 4, 5 och 7 §§, som handlar om innehållet i protokoll. Enligt hänvisning i 17 § FTL skall i stället gälla särskilt meddelade bestämmelser. Sådana bestämmelser finns i tillämpningsskungörelsen. I fråga om protokoll stadgas där, 4 §, egentligen endast, att protokoll vid sammanträde skall innehålla behövliga uppgifter om parternas ståndpunkter, de omständigheter parterna åberopar till stöd för sin talan samt bevisning i målet. I övrigt hänvisas med nyss nämnda undantag till RB 6 kap.

7.4. AVGÖRANDE

När målet är berett skall det avgöras utan dröjsmål (19 § första st).

7.4.1. Underlag för avgörande

Dom skall grundas på vad som förekommit vid sammanträde och vad handlingarna innehåller (5 § 2 st). Bestämmelsen är avsedd att helt ersätta RB 17:2. När TR ej prövat av käranden åberopad omständighet, att svaranden erkänt fordringen, har HovRn i fallet RH 55:83 bedömt underlåtenheten som grovt rättegångsfel och återförvisat målet till TRn.

Tredskodom får meddelas om part uteblir från sammanträde (se ovan under 7.3.2.1. och 7.3.2.2.) eller, under förutsättning som anges i 15 §, vid skriftlig handläggning om svaranden ej efterkommer föreläggande att yttra sig (se ovan under 7.3.).

7.4.2. Avfattning av dom och beslut

Närmare föreskrifter om avfattning av dom och beslut förutskickas i 20 § FTL men sådana har ännu inte meddelats. Som följd härav gäller de för ordinära tvistemål i RB 17:7 och 8 meddelade bestämmelserna, ävensom bestämmelser i protokollskungörelsen om avfattning av dom, även i FT-mål. Det har dock sagts under förarbetena, att domarna bör skrivas kortfattat och att redovisningen av domskäl och bevisning bör ges en sammanfattande karaktär.

7.4.3. Fullföljdshänvisning

Liksom i tvistemål, som regleras i RB, skall avgörande i FT-mål innehålla fullföljdshänvisning, varav part kan utläsa vilket rättsmedel som kan användas mot avgörandet.

Fullföljdshänvisning avfattas på blankett (se bilaga 8).

8. Rättegången i hovrätt

Önskemålet om snabbhet i det förenklade förfarandet skulle motverkas om part skulle ha obegränsad rätt att fullfölja talan från tingsrätt till hovrätt. Ett totalt fullföljdsförbud skulle å andra sidan innebära risker ur synpunkten av rättssäkerhet. Vidare skulle med en sådan ordning prejudikatintresset och intresset av enhetlig rättstillämpning motverkas. I FTL har den ordningen valts att fullföljd får ske efter särskilt prövningstillstånd.

8.1. RÄTTSMEDEL MOT TINGSRÄTTSS DOM OCH BESLUT

Liksom i ordinärt tvistemålsförfarande skall i princip talan mot underrätts dom föras genom vad och talan mot underrätts beslut genom besvär. Mot tredskodom är rättsmedlet återvinning.

8.2. PRÖVNINGSTILLSTÅND

Som nyss nämndes får fullföljd talan inte komma under hovrättens prövning annat än efter prövningstillstånd. Undantag gäller vissa beslut som rör tredje man och beslut av procedurkaraktär, t ex beslut om ersättning till vittne eller biträde. Se härom närmare 21 § 2 st. När TR genom beslut förordnat, att tvist skulle handläggas i ordinär väg och sålunda ej – som part yrkat – enligt FTL, har i fallet NJA 1975 s 32 HD funnit prövningstillstånd erforderligt för talan mot TRns beslut. Meddelas prövningstillstånd gäller detta det överklagade avgörandet i dess helhet. Möjlighet att meddela partiellt prövningstillstånd i själva saken finns ej. Däremot har i RH 12:80 HovR i mål, där båda parter överklagat TRns dom, meddelat endast den ena parten prövningstillstånd. I

RH 87:80 har HovRn meddelat partiellt prövningstillstånd betr rättegångskostnad.

8.2.1. Skäl för prövningstillstånd

Skälen är angivna i 22 §. Prövningstillstånd får enligt denna meddelas 1) om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas av högre rätt, 2) om part åberopar omständighet eller bevis som ej tidigare förebragts och som sannolikt skulle ha lett till annan utgång, 3) om den rättstillämpning som ligger till grund för domen eller beslutet måste antagas vara oriktig, 4) om målets utgång kan antagas ha påverkats av falsk handling som åberopats eller av falsk utsaga som avgivits under ed eller försäkran, 5) om domvillan förekommit eller 6) om anledning förekommer till ändring i det slut, vartill TRn kommit. Dispensgrunderna överensstämmer i det stora hela med de i RB 54:10 angivna för fullföljd till HD. Möjligheten till ändringsdispens enligt 6) innebär dock en skillnad.

Denna dispensgrund tillkom vid riksdagsbehandlingen och infördes i stället för en i propositionsförslaget upptagen föreskrift om prövningstillstånd när målets utgång uppenbarligen berodde på grovt förbiseende eller grovt misstag. Ang dispensgrunden se vidare NJA 1981 s 707 och 1982 s 27.

Rättsfall ang dispensgrund 1: NJA 1977 s 183: Fråga om gäldenärs rätt till ersättning för kostnader för bestridande, sedan mål om betalningsföreläggande hänskjutits till rättegång. NJA 1979 s 67: Det har ansetts av vikt för ledning av rättstillämpningen att principerna för avräkning mellan parterna vid förtidsbetalning av avbetalningsköp prövades av högre rätt. NJA 1979 s 823: Beställares betalningsskyldighet efter utfört uppdrag när fel i det utförda arbetet föreligger; frågan om påföljder vid fel i arbetsprestation inte reglerad i lag och inte heller närmare belyst i praxis. NJA 1981 s 388: Fråga i skadeståndsmål om vårdnadsansvaret vid reparationsavtal för gods som överlämnats i uppdragstagarens besittning; frågan inte reglerad i lag och stadgad praxis finns endast beträffande rena förvaringsavtal. NJA 1982 s 330: Tvist om ersättning för ren förmögenhetsskada för minoritetsaktieägare i samband med förfogande för inlösen av minoritets aktier i dotterbolag; inget vägledande avgörande i praxis. NJA 1982 s 778: S k tomtmarksparkering. Krav mot bilägare, som förnekar att han fört bilen. Bevisfrågorna i sådana fall av principiellt intresse; ej lösta genom lagstiftning eller vägledande avgöranden. NJA 1983 s 597: Spörsmål om bevisbördan när beställare av

bokföringsarbete mot framställt krav på ersättning invänder, att avtal träffats om högsta belopp som kostnaden för arbetet inte fick överskrida.

Rättsfall ang dispensgrund 5: NJA 1978 s 674 och 1981 s 1122 I och II: Underlåtenhet från TRns sida att enligt 6 § vara verksam för klarläggande tvistefrågorna bedömd som domvilla. NJA 1984 s 290: TRns misstag i fråga om tillämplig handlägningsform har bedömts som domvilla.

Rättsfall ang dispensgrunderna 2 och 6: NJA 1982 s 27: Motstridiga uppgifter i TRn ang fråga i tvistemål av betydelse för preskription. I HovRn åberopade käranden ny bevisning. HovRn gav ej prövningstillstånd. HD, som fann den nya bevisningen tillåten enligt RB 50 kap 25 § 3 st, ansåg grund för prövningstillstånd ha förelegat enligt FTL 22 § 2 och 6.

Rättsfall ang dispensgrund 6: NJA 1981 s 707: Motstridande bevisning i fråga om försträckning. HD med 4 mot 1 fastställde HovRns beslut att ej meddela prövningstillstånd.

8.2.2. Fullföljdsinlaga

Enligt 25 § 1 st skall, om prövningstillstånd behövs, i fullföljdsinlagan anges de omständigheter som åberopas till stöd för ansökningen om prövningstillstånd. Ang ansökningens vidare innehåll, se lagrummet.

8.2.3. Tillståndsprövningen

HovRn prövar i sammansättning med två ledamöter om prövningstillstånd skall meddelas. Beslut därom fattas sedan skriftväxlingen avslutats eller, när särskilda skäl föreligger, utan att skriftväxling skett. Vill en av de i prövningen deltagande ledamöterna meddela prövningstillstånd, gäller hans mening som HovRns beslut (24 och 26 §§). HovRna anger i allmänhet ej på vilken grund prövningstillstånd meddelats. I NJA 1983 s 508 har HD ansett att HovR haft att i samma sammansättning som vid tillståndsprövningen uppta parts hemställen om hänvisning till behörig domstol (RB 10 kap 20 §). HD har utan återförvisning meddelat sådan hänvisning, då detta befunnits kunna ske utan olägenhet. Rättshjälpsfråga prövad på prövningsavdelning, RH 186:81.

8.2.4. *Handläggningsform*

Huvudregeln är (27 §), att handläggningen i mål som fullföljts genom vad skall vara skriftlig. Endast om särskilda skäl föranleder till det skall sammanträde hållas. Ett sådant skäl är att muntlig bevisning skall upptas. Principerna bakom RB 50:23 (tilltrosbestämmelsen) bör, enligt vad som uttalats under förarbetena, beaktas vid bedömningen av frågan om särskilda skäl föreligger för muntlig förhandling.

9. Rättegången i högsta domstolen

Hinder möter ej mot att till HD överklaga hovrätts avslagsbeslut angående prövningstillstånd. Bestämmelserna i RB 54 kap om prövningstillstånd i HD gäller å sådant beslut. Däremot får enligt 28 § talan ej föras mot hovrätts beslut *att* meddela prövningstillstånd.

De allmänna bestämmelserna i 5–11 §§ om rättegången i det förenklade förfarandet gäller i tillämpliga delar också för processen i HD. Muntlig handläggning sker således även i högsta instans vid sammanträde i stället för vid huvudförhandling. I fråga om gången vid sammanträde m m gäller bestämmelserna i 17 § (se ovan vid 7.3.2.2.). Beträffande själva rättegången i HD gäller RB:s regler i övrigt.

10. Avslutning

Vid de seminarier som med början hösten 1976 hållits i DVs regi har framkommit vissa synpunkter på FTL på grundval av de erfarenheter, som kunnat dragas under den tid lagen varit i tillämpning. Några av de frågor som diskuterats skall här avslutningsvis nämnas utan kommentar.

Lagens tillämpningsområde, särskilt med hänsyn till undantagen från huvudregeln.

Den s k rådgivarens befogenheter.

Tredskodom vid uteblivet skriftligt svaromål.

Måls avgörande efter enbart skriftväxling.

Ordningen mellan medling och materiell processledning, då parterna ej biträds av ombud.

Materiell processledning.

Domarens förlikningsverksamhet.

Den särskilda forumregelns betydelse.

Den begränsade kostnadsersättningen, fördelar och nackdelar.

Ett eller flera sammanträden.

Fullföljdsreglerna.

Hovrättsprocessen.

11. Rättsfallsregister

NJA

1975 s 32	31
1976 s 470	13, 15
1977 s 183	22, 32
1978 s 674	20, 33
1979 s 67	32
1979 s 591	14
1979 s 823	32
1981 s 388	32
1981 s 707	32, 33
1981 s 1006	22
1981 s 1122 I	20, 33
1981 s 1122 II	20, 33
1982 s 27	11, 32, 33
1982 s 224	12
1982 s 330	32
1982 s 723	14
1982 s 778	32
1982 s 780	16
1983 s 487	15
1983 s 508	33
1983 s 597	32
1984 s 290	33

SvJT

1975 rf s 77	22
1978 rf s 47	26
1979 rf s 38	22
1980 rf s 13	15

RH

12:80	31
51:80	14
53:80	16
59:80	15
87:80	32
108:80	15
11:81	21
186:81	33
1:82	15
48:82	13
70:82	27
83:82	27
131:82	14
15:83	22
55:83	30
64:83	20, 28

12. Förteckning över lagändringar och förarbeten (Ang förarbeten till FTL, se litteraturförteckningen)

<i>SOU</i>	<i>Ändringen avser paragraf i FTL</i>	<i>Prop</i>	<i>Utskotts- utlåtande</i>
1974:387	1, 3, 4	1974:77	In U 16
1977:1144	5, 14, 14 a, 15, 17, 20	1977/78:67	In U 15
1980:797	2, 7		
1981:742	8	1980/81:10	NU 30
1981:851	1	1980/81:88	LU 25
1981:1201	1	1981/82:50	SfU 6
1984:136	4, 18	1983/84:78	Ju U 15

Bilaga 1A

Lag (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden

Tillämpningsområdet m m

1 § Denna lag skall tillämpas på rättegången i tvistemål vari förlikning om saken är tillåten, om värdet av vad som yrkas uppenbart ej överstiger hälften av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Första stycket gäller ej om part första gången han skall föra talan i tvistemålet yrkar att denna lag ej skall tillämpas och därvid gör sannolikt att bakomliggande tvist rör högre värde eller att utgången eljest är av synnerlig betydelse för bedömningen av andra föreliggande rättsförhållanden. Har talan väckts genom ansökan om betalningsföreläggande, skall part som begär målets hänskjutande till rättegång senast därvid framställda yrkande som nyss sagts.

Med värde enligt första stycket avses det värde som vid tiden för talans väckande kan antagas gälla. Har talan väckts genom ansökan om lagsökning, betalningsföreläggande eller handräckning eller som enskilt anspråk i brottmål, avses värdet vid rättens beslut att tvisten skall handläggas som tvistemål. Vid bedömningen skall hänsyn ej tagas till rättegångskostnad.

2 § Är värdet av vad som yrkas högre än som anges i 1 § första stycket, skall denna lag ändå tillämpas om

1. tvisten huvudsakligen rör fråga varöver utlåtande avgivits av allmänna reklamationsnämnden eller
2. parterna överenskommit att lagen skall tillämpas och rätten finner detta lämpligt.

Första stycket gäller endast om part första gången han skall föra talan i tvistemålet yrkar att denna lag skall tillämpas och därvid åberopar utlåtandet eller överenskommelsen. Har talan väckts genom ansökan om betalningsföreläggande äger 1 § andra stycket andra punkten motsvarande tillämpning.

3 § Denna lag skall ej tillämpas i fråga om mål som av tingsrätt handlägges i särskild sammansättning eller med tillämpning av konkurslagen (1921:225) eller ackordslagen (1970:847) eller om mål som skall upptagas omedelbart av högre rätt eller arbetsdomstolen.

4 § I stället för bestämmelserna om förberedelse i 42 kap 6–8 §§ och 9–22 §§ rättegångsbalken och om huvudförhandling i 43 kap, 50 kap 15–18 §§ och 21–33 §§ samt 55 kap 12 och 15 §§ samma balk gäller denna lags bestämmelser om sammanträde och skriftlig handläggning. I övrigt tillämpas rättegångsbalken i den mån dess bestämmelser ej strider mot denna lag. Därvid jämställes sammanträde enligt denna lag med huvudförhandling.

Beträffande rättegången i mål som enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister skall fullföljas till arbetsdomstolen i stället för till hovrätt tillämpas första stycket endast om det icke strider mot vad som enligt särskild föreskrift i den lagen skall gälla om rättegången i arbetsdomstolen som fullföljdsinstans.

Allmänna bestämmelser om rättegången

5 § Mål beredes för avgörande vid sammanträde eller genom skriftlig handläggning. Med iakttagande av 15 § första stycket och 27 § bestämmer rätten efter omständigheterna i vilken mån handläggningen skall vara muntlig eller skriftlig.

Dom skall grundas på vad som förekommit vid sammanträde och vad handlingarna innehåller.

6 § Rätten skall vägleda parterna vid talans utförande samt skall tillse att tvistefrågorna blir klarlagda och målet utrett efter vad dess beskaffenhet kräver.

Rätten skall söka förlika parterna, om ej särskilda skäl föranleder annat.

7 § I tvist mellan näringsidkare och konsument rörande vara, tjänst eller annan nyttighet som tillhandahållits för huvudsakligen enskilt bruk (konsumenttvist) skall rätten, om det är till gagn för utredningen, inhämta yttrande från allmänna reklamationsnämnden.

8 § Ersättning för rättegångskostnad får ej avse annat än kostnad för

1. rådgivning enligt rättshjälpslagen (1972:429) vid ett tillfälle för varje instans,
2. ansökningsavgift,
3. resa och uppehälle för part eller ställföreträdare i samband med sammanträde eller, om personlig inställelse ej föreskrivits, resa och uppehälle för ombud,
4. vittnesbevisning,
5. översättning av handling.

Ersättning utgår endast i den mån kostnaden varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt.

Ersättning som anges i första stycket 3 utgår enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Med kostnad som sägs i första stycket 1 jämställs kostnad för annan rådgivning som lämnas av advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå, i den mån den ej överstiger i rättshjälpslagen bestämd rådgivningsavgift.

Har mål till en början handlagts i annan ordning än enligt denna lag, utgår ersättning för kostnad som uppkommit i samband därmed enligt vad som gäller därom.

9 § Ersättning till vittne skall bestämmas efter de grunder som gäller om ersättning av allmänna medel till vittne.

10 § Beslutar rätten att yttrande av sakkunnig skall inhämtas, bestämmer rätten efter parternas hörande vem som skall anlitas. Kostnaden för sådan sakkunnig betalas av allmänna medel. Om särskilda skäl föreligger, får rätten förordna att kostnad för utlåtande av sakkunnig, som ej utsetts av rätten, skall betalas av allmänna medel efter de grunder som gäller för av rätten utsedd sakkunnig.

11 § I konsumenttvist får näringsidkaren sökas där konsumenten har sitt hemvist, om värdet av vad som yrkas uppenbarligen ej överstiger hälften av basbelopp som anges i 1 §.

Rättegången i tingsrätt

12 § Tingsrätten består vid handläggning enligt denna lag av en lagfaren domare.

13 § Ansökan om stämning skall innehålla uppgift om vad som yrkas samt de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet. Uppgift skall även lämnas om de bevis som åberopas och om de omständigheter som betingar rättens behörighet, såvida ej denna framgår av ansökan i övrigt. Skriftliga bevis bör inges samtidigt som ansökan göres.

14 § Utfärdas stämning, skall svaranden föreläggas att yttra sig över käromålet. Yttrandet får göras skriftligen eller muntligen. Muntligt yttrande skall uppteckas genom rättens försorg.

Rätten får förelägga svaranden att yttra sig vid påföljd att tredsdom annars kan meddelas mot honom.

14 a § Har mål om betalningsföreläggande hänskjutits till rättegång enligt denna lag eller har mål upptagits efter ansökan om återvinning, får rätten förelägga svaranden att yttra sig över käromålet vid påföljd att tredsdom annars kan meddelas mot honom.

15 § Sammanträde skall hållas, om ej enbart skriftlig handläggning med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligare.

Efterkommer ej svaranden föreläggande enligt 14 § andra stycket eller 14 a §, får rätten meddela tredsdom. Beträffande sådan dom tillämpas bestämmelserna i 44 kap 8–10 §§ rättegångsbalken om tredsdom med anledning av svarandens utevaro.

Tredsdom enligt andra stycket får meddelas utan hinder av att käranden ej har framställt yrkande därom.

16 § Part skall kallas att inställa sig till sammanträde vid påföljd att tredskodom annars kan meddelas mot honom. Föreligger särskilda skäl får part i stället kallas vid påföljd att annars tredskodom kan meddelas mot honom eller målet avgöras utan hinder av hans utevaro.

Om part skall inställa sig personligen, skall rätten förelägga honom sådan inställelse vid vite.

Vid kallelse till sammanträde, som avser enbart bevisupptagning, skall påföljd enligt första stycket ej föreläggas.

17 § Vid sammanträde skall parterna redogöra för sina ståndpunkter och bevisningen upptagas. Om det är lämpligt, får bevisning upptagas även vid annan domstol. Sakkunnig som utlåtit sig skriftligen får höras muntligen endast om rätten finner det nödvändigt.

Föreskrifter om innehållet i och avfattningen av protokoll vid sammanträde meddelas av regeringen.

18 § Hålles sammanträde, skall målet om möjligt slutbehandlas vid sammanträdet. Endast om synnerliga skäl föreligger får flera än två sammanträden hållas. Hålles sammanträde vid mer än ett tillfälle skall samme domare sitta i rätten, om ej synnerligt hinder möter. Har muntlig bevisning upptagits vid rättens sammanträde och blir den domare som höll sammanträdet förhindrad att döma i målet, skall bevisningen upptagas ånyo, om sådant upptagande finnes vara av betydelse i målet och hinder därför ej föreligger.

Har handläggningen ej avslutats vid sammanträde, skall rätten om det inte är obehövt bereda parterna tillfälle att slutföra sin talan inom viss tid vid påföljd att målet ändå kan komma att avgöras.

19 § När målet är berett, skall rätten avgöra det utan dröjsmål.

Uteblir båda parterna från sammanträde, som ej avser enbart bevisupptagning, skall målet avskrivas. Uteblir ena parten från sammanträde, får rätten på yrkande av den som kommit tillstades, i enlighet med föreläggande enligt 16 §, antingen meddela tredskodom eller avgöra målet utan hinder av hans utevaro. Framställes ej sådant yrkande, bestämmer rätten om den fortsatta handläggningen.

20 § Närmare föreskrifter om avfattning av dom och beslut meddelas av regeringen.

Rättegången i hovrätt

21 § Talan mot tingsrätts dom eller beslut får ej prövas av hovrätten i vidare mån än som framgår av 22 §, om ej hovrätten meddelat parten prövningstillstånd.

Prövningstillstånd behövs ej vid talan mot beslut som rör annan än part eller intervenient, beslut varigenom tingsrätt ogillat jäv mot domare, beslut angående ådömande av förelagt vite eller om ansvar för rättegångsförseelse eller beslut varigenom vade- eller missnöjesanmälan eller ansökan om återvinning eller vade- eller besvärstalan avvisats.

I fråga om meddelat prövningstillstånd äger 54 kap 11 § andra stycket och 13 § rättegångsbalken motsvarande tillämpning.

22 § Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas av högre rätt,
2. part åberopar omständighet eller bevis som ej tidigare förebragts och som sannolikt skulle ha lett till en annan utgång,
3. den rättstillämpning som ligger till grund för domen eller beslutet måste antagas vara oriktig,
4. målets utgång kan antagas ha påverkats av falsk handling som åberopats eller av falsk utsaga som avgivits under ed eller försäkran,
5. domvilla förekommit, eller
6. anledning förekommer till ändring i det slut, vartill tingsrätten kommit.

23 § Talan mot tingsrätts beslut angående fråga som avses i 1 eller 2 § föres i samma ordning som talan mot beslut varigenom rätten ogillat invändning om rättegångshinder.

24 § Vid behandling av fråga om prövningstillstånd består hovrätten av två ledamöter. Vill en av ledamöterna bevilja prövningstillstånd, gäller hans mening som hovrättens beslut.

25 § I fullföljdsinlaga skall anges de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan om prövningstillstånd, om sådant tillstånd behövs. Vidare skall fullföljdsinlaga innehålla uppgift om överklagade domen eller beslutet, om den ändring som yrkas däri och om grunderna för den fullföljda talan. Uppgift skall även lämnas om de bevis som åberopas. Skriftligt bevis som ej tidigare förebragts skall fogas vid fullföljdsinlagan.

26 § Behövs prövningstillstånd, beslutar hovrätten sedan skriftväxlingen avslutats om sådant tillstånd skall meddelas. När skäl föreligger till det, får frågan upptagas utan att skriftväxling skett.

27 § I mål som fullföljts genom vad, skall handläggningen vara skriftlig, om ej särskilda skäl föranleder att sammanträde hålles. Bestämmelserna i 17, 18 och 20 §§ äger motsvarande tillämpning vid rättegången i hovrätt.

Rättegången i högsta domstolen

28 § Mot hovrätts beslut att meddela prövningstillstånd får talan ej föras.

29 § Bestämmelserna i 17 § äger motsvarande tillämpning vid rättegången i högsta domstolen.

KK (1974:456) om tillämpning av lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden

1 § Tingsrätt skall när det behövs gå allmänheten till handa med lämpliga anvisningar om vad rättssökande har att iakttaga för att ta till vara sin rätt i tvist som kan prövas enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden. Domstolen skall vid behov även lämna rättssökande allmänna upplysningar om hur ansökan om stämning eller yttrande över sådan ansökan bör avfattas och om förfarandet i övrigt i rättegången.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om högre rätt.

[**2 §** Allmänna reklamationsnämnden är reklamationsorgan som avses i 2 § lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden.]

Bygger på äldre lydelse av 2 § lagen 1974:8.

3 § I fråga om parts, ställföreträdarens eller ombuds rätt till ersättning för resa och uppehälle i samband med sammanträde i mål enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden äger bestämmelserna om beräkning av ersättning av allmänna medel till vittne motsvarande tillämpning.

4 § Protokoll vid sammanträde enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden skall innehålla behövliga uppgifter om parternas ståndpunkter, de omständigheter de åberopar till stöd för sin talan samt bevisning i målet. Med undantag för bestämmelserna i 6 kap 4, 5 och 7 §§ rättegångsbalken tillämpas i övrigt vad som är föreskrivet vid allmän domstol.

5 § Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden skall utan begäran tillställas part genom rättens försorg. Har allmänna reklamationsnämnden avgivit utlåtande i saken skall sådan avskrift även tillställas nämnden.

Första stycket gäller ej i fråga om slutligt beslut, om det är uppenbart obehövligt att beslutet tillställs part.

Bilaga 1B

Värdegränser enligt FTL 1 §

1974	3 950 kr
1975	4 250 kr
1976	4 850 kr
1977	5 200 kr
1978	5 900 kr
1979	6 300 kr
1980	6 950 kr
1981	7 700 kr
1982	8 900 kr
1983	9 700 kr
1984	10 150 kr

I samband med att Ni lämnar in ansökan om stämning till domstolen måste Ni — om Ni inte har allmän rättshjälp — betala **ansökningsavgift**

Ni kan få hjälp när Ni fyller i blanketten av nedannämnda tjänsteman vid domstolen

ANSÖKAN OM STÄMNING

Namn och titel

Telefonnummer

KÄRANDE

Kärande är den som ansöker om stämning (dvs Ni själv)

Efternamn, förnamn, personnummer och yrke

Adress, postnummer och postanstalt

Telefonnummer i bostaden och på arbetsplatsen samt lämplig tel.tid

Ombud: namn, adress och telefonnummer

SVARANDE

Svarande är den som krävet riktas mot — motpart

Efternamn, förnamn samt, om Ni känner till det, personnummer och yrke

Adress, postnummer och postanstalt

Telefonnummer (om Ni känner till det) i bostaden och på arbetsplatsen

Ombud: namn, adress och telefonnummer

ANVISNINGAR

Ni bör ge in alla handlingar i 2 ex

Räcker inte utrymmet på blanketten kan extra blad användas. I så fall anges "forts se bilaga"

YRKANDE

Här anger Ni hur Ni vill att domstolen skall döma, t.ex. att svaranden skall betala köpesumman med visst belopp med anledning av ett köp, leverera viss vara, betala ut inestående lön med visst belopp, betala skadestånd med visst belopp för t.ex. förlorad arbetsinkomst eller förstörda kläder.

Här anger Ni också om Ni vill att svaranden skall betala Era rättegångskostnader och vilket belopp Ni i så fall för närvarande yrkar. Ersättning kan utgå för bl.a. ansökningsavgift och rådgivning vid advokatbyrå.

BAKGRUNDEN TILL YRKANDET

Här skall Ni kortfattat redogöra för vad som ligger bakom tvisten och beskriva vad oenigheten mellan Er och motparten gäller samt ange vad Ni tror att svaranden kommer att ha för inställning till yrkandet.

Vid köp bör Ni ange vad Ni kommit överens om med svaranden vid köpetillfället. I den mån det har betydelse för tvisten bör Ni ange förutom varuslag t ex pris, kvalitet, leveranstider och betalningsvillkor. Vidare bör Ni ange vad Ni är oenig med svaranden om, t ex kvaliteten på varan. Slutligen bör Ni uppge vad Ni tror att motparten kommer att svara på kravet.

Om det gäller ett **arbetsavtal** bör Ni ange om det finns kollektivavtal beträffande arbetet, vad Ni kommit överens om med svaranden om t ex anställningstid och lön eller när uppdraget skulle vara slutfört, vem som skulle stå för materialet och ersättningens storlek. Vidare bör Ni ange vad Ni är oenig med svaranden om, t ex lönens eller ersättningens storlek. Slutligen bör Ni uppge vad Ni tror att motparten kommer att svara på kravet.

Om det gäller ett **skadeståndsanspråk** bör Ni t ex berätta om den händelse som ledde till skadan, ange på vilket sätt Ni anser att svaranden orsakat skadan och vidare förklara hur Ni räknat fram det begärda skadeståndsbeloppet. Slutligen bör Ni uppge vad Ni tror att motparten kommer att svara på kravet.

BEVISNING

Här skall Ni ange den bevisning som Ni tror behövs.

Har Ni vänt Er till **allmänna reklamationsnämnden** bör Ni skicka med en kopia av eventuellt utlåtande av nämnden.

Kopior av **skriftliga avtal**, t ex avbetalningskontrakt, **kvitton** och andra handlingar bör också bifogas.

Namn, adress och telefonnummer på eventuella **vittnen** som Ni vill att domstolen skall höra anges nedan.

Genom vittnesförhöret vill jag bevisa

Egenhändig underskrift

Datum

Bilaga 3A

Tingsrättens namn

RÄTTEGÅNGEN I TVISTEMÅL OM MINDRE VÄRDEN STÄMNING

Delg nr

Aktbil

Datum

Mål nr

Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

...

...

Ni stäms till rätten för att svara på käromålet i bifogade ansökan.

Som svarande skall Ni inom _____ dagar efter det att dessa handlingar delgetts Er till rättens kansli sända eller lämna in skriftligt yttrande över käromålet. Yttrandet, som bör ges in i 2 exemplar, kan antecknas på bifogade blankett.

Ni kan även framställa Ert yttrande muntligen.

Om Ni inte yttrar Er till rätten inom den angivna tiden, kan tredskodom komma att meddelas mot Er.

Närmare upplysningar genom

Namn

Telefonnummer

På rätten vägnar

UPPLYSNING

Tredskodom innebär i regel att den som inte yttrar sig förlorar målet.

Postadress

Gatuadress

Telefon

Expeditionstid

**RÄTTEGÅNGEN I TVISTEMÅL
OM MINDRE VÄRDEN
FÖRELÄGGANDE**
Datum

Delg nr

Aktbil

Mål nr

Målnumret bör anges i
skrifter och vid telefonsamtal

Nedanstående mål om betalningsföreläggande har på borgenärens begäran hänskjutits till rättegång (BF)

Kärande (Borgenär)	Svarande (Gäldenär)

Som svarande skall Ni inom _____ dagar efter det att dessa handlingar delgetts Er till rättens kansli komma in med skriftligt yttrande över vad käranden anför.

Yttrandet, som bör ges in i 2 exemplar, kan, om Ni så önskar, antecknas på bifogade blankett.

Ni kan även framställa Ert yttrande muntligen.

Om Ni inte yttrar Er till rätten inom den angivna tiden, kan tredsokod komma att meddelas mot Er.

Närmare upplysningar lämnas av nedannämnda tjänsteman vid tingsrätten

Namn

Telefonnummer

UPPLYSNING

Tredskodom innebär i regel att den som inte yttrar sig förlorar målet.

Bilaga 4

Tingsrättens namn m m

RÄTTEGÅNGEN I TVISTEMÅL OM MINDRE VÅRDEN

Delg nr

Aktbil

STÄMNING med kallelse

Datum

Mål nr

Målnumret bör anges i skrifter
och telefonsamtal

Ni stäms till rätten för att svara på käromålet i bifogade ansökan.

Som svarande skall Ni inom dagar efter det att dessa handlingar delgetts Er till rättsens kansli komma in med skriftligt yttrande över käromålet.

Yttrandet, som bör ges in i 2 exemplar, kan antecknas på bifogade blankett. Ni kan även framställa Er yttrande muntligen.

Vidare kallas Ni som svarande till sammanträde inför rätten

Ni skall inställa Er personligen/genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni förpliktas att som vite utge kr.

Är Ni hindrad att inställa Er, skall detta genast anmälas till rättsens kansli.

Inställer Ni Er inte, kan tredskodom meddelas mot Er.

På rättsens vägnar

.....

För vidare upplysningar kan Ni vända Er till

Namn

.....
Telefonnummer

.....

UPPLYSNINGAR

Tredskodom innebär i regel att den som funnit sig vid domstolen vinner målet. Om den som uteblivit begär det inom viss tid kan emellertid målet komma att tas upp på nytt.

Om Ni har **allmän rättshjälp** efter beslut av rättshjälpsnämnden och ålagts personlig inställelse har Ni rätt till ersättning för kostnad för resa och uppehälle.

Ang förskott, se blankettens baksida.

FÖRSKOTT vid allmän rättshjälp

För nedan angivna kostnader är Ni berättigad att före inställelsen uppbära förskott:

- a) kostnaden för resa från den plats, där Ni vistas, och tillbaka till denna enligt allmänna resereglementet, lägsta klassen (på tåg och fartyg dock endast II klass), samt
- b) om särskild kostnad uppkommer för uppehälle, ersättning därför med högst tjugo-fem kronor om dagen.

Vill Ni ha förskott, skall Ni skyndsamt — skriftligen eller muntligen — begära sådant hos den tingsrätt där sammanträdet skall äga rum.

Bilaga 5

**RÄTTEGÅNGEN I TVISTEMÅL
OM MINDRE VÄRDEN
KALLELSE**
Datum

Delg nr

Aktbil

Målnr

Målnumret bör anges i skrivelser
och telefonsamtal

Mål

Ni kallas till sammanträde inför rätten
i tingshuset,

Ni skall komma personligen/genom behörig ställföreträdare eller genom ombud.

Gör Ni ej detta kan Ni bli skyldig att betala kr i vite.

Är Ni förhindrad att komma skall Ni genast meddela rätten varför.

Observera dock att kallelsen gäller till dess rätten meddelat något annat.

Kommer Ni inte kan tredskodom meddelas mot Er.

På rättens vägnar

För upplysningar kan Ni vända Er till

Namn

Telefonnummer

UPPLYSNINGAR

Tredskodom innebär som regel att den som inte kommer till domstolen förlorar målet.

Rättegångens tvistemål om mindre värden
Kallelse — part — tingsrätt

D. 178 3:1982 Nilsson Tr AB Bilanum

Postadress

Gatuadress

Telefon

Expeditionstid

RÄTTEGÅNGEN I TVISTEMÅL OM MINDRE VÄRDEN

Dalg nr

Akt bil

Mål nr

Målnumret bör anges i skrifter
och telefonsamtal

Ni kan få hjälp när Ni fyller i blanketten av nedannämnda tjänsteman vid domstolen

YTTRANDE

Namn och titel

Telefonnummer

Kärande är den som har framställt krav

KÄRANDE (BORGENÄR)

Efternamn och förnamn

Adress, postnummer och postanstalt

Ombud: namn, adress och telefonnummer

Svarande är den som kräver riktas mot

SVARANDE (GÄLDENÄR)

Efternamn, förnamn, personnummer och yrke

Adress, postnummer och postanstalt

Telefonnummer i bostaden och på arbetsplatsen samt lämplig tel.tid

Ombud: namn, adress och telefonnummer

BAKGRUNDEN TILL BESTRIDANDET

Ni skall här ange varför Ni bestrider kärandens yrkande. Ni bör bemöta de påståenden som käranden gjort i skrift, som översänts till Er. Vidare bör Ni här ange t ex Er uppfattning om en eventuell överenskommelse med käranden i samband med ett köp eller arbetsavtal.

ANVISNINGAR

Ni bör ge in alla handlingar i 2 ex

Räcker inte utrymmet på blanketten kan extra blad användas. I så fall anges "forts se bilaga"

ALLF 468 802 006

Skickas till: Arbetsdomstolen

Dr 546 1.1.1980

BAKGRUNDEN TILL BESTRIDANDET

forts

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEVISNING

Här skall Ni ange den bevisning som Ni tror behövs.

Har Ni vänt Er till **allmänna reklimationsnämnden** bör Ni skicka med en kopia av eventuellt utlåtande av nämnden.

Kopior av t ex **kvitton** och andra handlingar bör också bifogas.

Namn, adress och telefonnummer på eventuella **vitnen** som Ni vill att domstolen skall höra anges nedan.

Genom vittnesförhöret vill jag bevisa

Egenhändig underskrift

Datum

**RÄTTEGÅNGEN I TVISTEMÅL
OM MINDRE VÄRDEN
UNDERRÄTTELSE**

Delg nr

Aktbil

Datum

Mål nr

Målnumret bör anges i
skrifter och telefonsamtal

...

...

Mål

Ni bereds nu tillfälle att slutföra Er talan i målet.

Har Ni något att tillägga till det Ni tidigare anfört kan Ni inom dagar efter det dessa handlingar/denna handling delgetts Er meddela detta i skrift till rätten. Er skrift bör ges in till rätten i 2 exemplar.

Anser Ni att det behövs nytt sammanträde kan Ni inom samma tid begära detta.

Om Ni inte hört av Er till rätten inom förelagd tid kan målet komma att avgöras i föreliggande skick.

På rättens vägnar

.....

För vidare upplysningar kan Ni vända Er till

Navn

.....
Telefonnummer

.....

FULLFÖLJDSHANVISNING

Vill part överklaga domen skall han anmäla detta muntligen eller skriftligen hos **tingsrätten** (vadeanmälan). Sådän anmälan skall ske inom en vecka från domens datum eller

senast

Vill part som gjort vadeanmälan fullfölja överklagandet skall han göra detta skriftligen genom sk vadeinlägga. Denna skall ha kommit in till **tingsrätten** inom tre veckor från domens datum eller

senast

Vadeinläggen skall ställas till Hovrätten över Skåne och Blekinge

Har ena parten fullföljt talan mot domen inom föreskriven tid, får motparten överklaga även efter vadetidens utgång. Även detta skall ske skriftligen. Skriften (vadeinläggen) skall ha kommit in till **tingsrätten** inom en vecka från vadetidens utgång. Den skall vara

ställd till Hovrätten

Denna vadetalan förfaller om den första vadetalan återkallas eller förfaller.

Talan mot beslut om ersättning till ombud, biträde, vittne eller sakkunnig eller annat beslut som avses i 49 kap 5 § 1 st rättegångsbalken skall föras särskilt genom en skriftlig besvärslinlaga som skall ha kommit in till **tingsrätten** inom två veckor från domens datum eller

senast

Besvärslinlagen skall vara ställd till Hovrätten

Talan mot tingsrätts dom och beslut prövas — med vissa undantag — av hovrätt endast om hovrätt meddelar part prövningstillstånd. Bestämmelserna om prövningstillstånd och om vad vade- eller besvärslinlaga skall innehålla återfinns på nästa sida, där också en del andra upplysningar lämnas.

BESTÄMMELSERNA OM PRÖVNINGSTILLSTÅND

Prövningstillstånd får meddelas endast om

- 1 det är av vikt för ledning av rättsställämningen att talan prövas av högre rätt,
- 2 part åberopar omständighet eller bevis som ej tidigare framlagts och som sannolikt skulle ha lett till en annan utgång,
- 3 den rättsställämning som ligger till grund för domen eller beslutet måste antagas vara oriktig,
- 4 målets utgång kan antagas ha påverkats av falsk handling som åberopats eller av falsk uppgift som avgivits under ed eller försäkran,
- 5 domvilla förekommit, eller
- 6 anledning förekommer till ändring i det slut, var till tingsrätten kommit.

UNDANTAG FRÅN KRAVET PÅ PRÖVNINGSTILLSTÅND

Prövningstillstånd behövs ej vid talan mot

- 1 beslut som rör annan än part och intervenient,
- 2 beslut varigenom tingsrätt ogillat jäv mot domare,
- 3 beslut angående dömande av förelagt vite eller ansvar för rättegångsförseelse, eller
- 4 beslut varigenom vade- eller missnöjesanmälan, ansökan om återvinning eller vade- eller besvärstalan avvisats.

FULLFÖLJDSINLAGANS INNEHÅLL

I vadeinlagen skall anges

- 1 den hovrätt den riktar sig till,
- 2 parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadress, yrke, personnummer och telefonnummer, varvid den som klagat benämns vadekärande och motparten vadesvarande,
- 3 den överklagade domen med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
- 4 de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan om prövningstillstånd, om prövningstillstånd behövs,
- 5 den ändring som yrkas i tingsrättens dom,
- 6 grunderna (skälen) för den fullföljda talan (överklagandet), samt
- 7 de bevis som åberopas.

Skriftliga bevis, som inte tidigare framlagts skall bifogas vadeinlagen, som egenhändigt undertecknas av vadekäranden eller dennes ombud.

Meddelas inte prövningstillstånd står tingsrättens dom fast. Det är därför viktigt att man klart och tydligt anger varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skall talan föras genom besvär gäller motsvarande regler. Den som överklagar kallas då klagande och den som överklagandet riktas mot kallas motpart.

ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

- 1 vade- eller besvärslaga skall alltså vara riktad till hovrätten men lämnas eller skickas till tingsrätten. Vadeanmälan skall däremot både riktas och lämnas eller skickas till tingsrätten.
- 2 Inlägga som skall delges motpart bör ges in i 2 exemplar.
- 3 Ytterligare upplysningar kan erhållas från tingsrätten.

Förfrågningar bör i första hand riktas till nedanstående tjänsteman vid tingsrätten.

Namn

.....

Telefonnummer

.....

SVARANDEN

ÅTERVINNINGSHÄNVISNING

Svaranden kan söka återvinning hos tingsrätten inom en månad från den dag då domen delgavs honom. Om svaranden söker återvinning tas målet upp på nytt av tingsrätten. Annars står domen fast i den utsträckning den har gått svaranden emot.

Återvinning söks skriftligen. Ansökan bör innehålla allt som från svarandens sida erfordras för att målet skall kunna avgöras. Svaranden bör särskilt ange sin ståndpunkt i målet och den ändring som önskas i domslutet.

I återvinningsansökan anges parternas namn och den dom det gäller med datum och nummer för domen. Parternas postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer bör också anges. Ansökan undertecknas egenhändigt av sökanden eller dennes ombud. Den riktas till tingsrätten och ges in dit eller skickas dit med posten i frankerad försändelse.

Skriftliga bevis som inte getts in till rätten tidigare bör bifogas ansökan.

Återvinningsansökan och annan inlägga som skall delges motpart bör ges in i 2 exemplar. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Förfrågningar riktas i första hand till den tjänsteman som står angiven längst ner på denna sida.

KÄRANDEN

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Vill käranden överklaga domen skall han anmäla detta muntligen eller skriftligen hos tingsrätten (vadeanmälan). Sådan anmälan skall ske inom en vecka från domens datum

eller senast

Vill kärande som gjort vadeanmälan fullfölja överklagandet skall han göra detta skriftligen genom sk vadeinlägga. Denna skall ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor

från domens datum eller senast

Vadeinläggen skall ställas till

Talan mot beslut om ersättning till ombud, biträde, vittne eller sakkunnig eller annat beslut som avses i 49 kap 5 § 1 st rättegångsbalken skall föras särskilt genom en skriftlig besvärsläggning som skall ha kommit in till tingsrätten inom två veckor från domens datum

datum eller senast

Besvärsläggningen skall vara ställd till

Talan mot tingsrätts dom och beslut prövas — med vissa undantag — av hovrätt endast om hovrätt meddelar prövningstillstånd. Bestämmelserna om prövningstillstånd och om vad vade- eller besvärsläggning skall innehålla återfinns på nästa sida.

Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Förfrågningar riktas i första hand till den tjänsteman som anges nedan.

.....
Namn

.....
Telefonnummer

BESTÄMMELSERNA OM PRÖVNINGSTILLSTAND

Prövningstillstånd får meddelas endast om

- 1 det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas av högre rätt,
- 2 part åberopar omständighet eller bevis som ej tidigare framlagts och som sannolikt skulle ha lett till en annan utgång,
- 3 den rättstillämpning som ligger till grund för domen eller beslutet måste antagas vara oriktig,
- 4 målets utgång kan antagas ha påverkats av falsk handling som åberopats eller av falsk uppgift som avgivits under ed eller försäkran,
- 5 domvillå förekommit, eller
- 6 anledning förekommer till ändring i det slut, vartill tingsrätten kommit.

UNDANTAG FRÅN KRAVET PÅ PRÖVNINGSTILLSTAND

Prövningstillstånd behövs ej vid talan mot

- 1 beslut som rör annan än part och intervenient,
- 2 beslut varigenom tingsrätt ogillat jäv mot domare,
- 3 beslut angående ådömande av förelagt vite eller ansvar för rättegångsförseelse, eller
- 4 beslut varigenom vade- eller missnöjesanmälan, ansökan om återvinning eller vade- eller besvärstalan avvisats.

FULLFÖLJDSINLAGANS INNEHÅLL

I vadeinlagen skall anges

- 1 den hovrätt den riktar sig till,
- 2 parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadress, yrke, personnummer och telefonnummer, varvid den som klagat benämns vadekärande och motparten vadesvarande,
- 3 den överklagade domen med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
- 4 de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan om prövningstillstånd (om prövningstillstånd behövs),
- 5 den ändring som yrkas i tingsrättens dom,
- 6 grunderna (skälen) för den fullföljda talan (överklagandet), samt
- 7 de bevis som åberopas.

Skriftliga bevis, som inte tidigare framlagts skall bifogas vadeinlagen, som egenhändigt undertecknas av vadekäranden eller dennes ombud.

Meddelas inte prövningstillstånd står tingsrättens dom fast. Det är därför viktigt att man klart och tydligt anger varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skall talan föras genom besvär gäller motsvarande regler. Den som överklagar kallas då klagande och den som överklagandet riktas mot kallas motpart.

ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

- 1 vade- eller besvärslaga skall alltså vara riktad till hovrätten men lämnas eller skickas till tingsrätten. Vadeanmälan skall däremot både riktas och lämnas eller skickas till tingsrätten.
- 2 Inlaga som skall delges motpart bör ges in i 2 exemplar.

Litteratur

Promemoria angående Rättegången i mindre tvistemål (Ds Ju 1972:6).

Kungl Maj:ts proposition 1973:87.

Justitieutskottets betänkande nr 36 år 1973.

NJA II 1973 s 735.

Welamson: Rättegång VI, s 142–144 (beträffande rättsmedel).

Wlamson: Svensk rättspraxis. SvJT 1982 s 186–188

Reglerandet av mindre förmögenhetsrättsliga tvister, Nordiska Juristmötets förhandlingar 1972 s 249.

Redovisning av seminarier rörande FT-mål. Dokumentation sammanställd av N B Lihné. Domstolsverket 1977.

Redovisning av seminarium rörande FT-mål januari 1979. Dokumentation sammanställd av Lennart Nilsson. Domstolsverket 1980.

Redovisning av seminarier rörande rörande FT-mål i februari 1980, februari 1981 samt oktober 1981. Dokumentationer sammanställda av Lena Bång. Domstolsverket.

Redovisning av seminarier i processrätt i november 1982 och januari 1983 s 43–50. Dokumentation sammanställd av Mats Orstadius. Domstolsverkets.

Wikrén: SvJT 1972 s 394, TSA 1972 s 318.

Boman: Förenklat förfarande i mindre tvistemål. I SvJT 1973 s 479 ff samt 496.

Gorton: Konsumentskyddet i Sverige, TfR 1973 s 116.

Holstad: Huvudlinjerna i den nya lagen och några synpunkter med anledning av Bomans kritik. I SvJT 1973 s 487 ff.

Ekelöf: Rättegång V, femte uppl s 81 ff.

Ekelöf: Måls beredande till bevisupptagning i tvistemål om mindre värden. I SvJT 1973 s 627 ff.

Varenius: Något om upplysningsverksamheten i mindre tvistemål, SvJT 1975 s 305.

Ella Ericsson Köhler: Erfarenheter av FT-målen. I SvJT 1975 s 750 ff.

Heuman: Reklamationsnämnder och försäkringsnämnder, 1981, ssk s 760-763 och 770 ff.

JURIDISKA INSTITUTIONEN
SEMINARIEBIBLIOTEK

1985-02

Studentlitteraturs utgivning i juridik

<i>Björkblom m fl</i>	Lagen och vi – rättskunskap
<i>Edvardsson</i>	Praktisk beskattningsrätt 1–3
<i>Edvardsson</i>	Övningsbok i beskattning ¹
<i>Elwing</i>	Konkursläran i huvuddrag
<i>Eriksson – Ingblad</i>	Redovisningsförfattningarna
<i>Essén – Pålsson</i>	Konventionssamling i internationell privaträtt
<i>Gorton</i>	Nationell rätt och internationella köpavtal
<i>Grosskopf</i>	Ekonomiska föreningar
<i>Grosskopf</i>	Förenklad företagsbeskattning – ett alternativ till promsen
<i>Grosskopf</i>	Företagens skatter ^{1,2}
<i>Grosskopf</i>	Handledning för beskattning av fåmansföretag
<i>Grosskopf</i>	Skattereformen – regler och effekter
<i>Grosskopf</i>	Skattesystemets grunddrag
<i>Grosskopf – Haglund</i>	Skattebrott och administrativa avgifter
<i>Grundström</i>	Skatteaspekter på pensioneringsregler
<i>Hemström</i>	Ideella föreningar
<i>Holmström</i>	Allmänna avtalsvillkor
<i>Holmström</i>	Företagslagstiftningen
<i>Hydén</i>	Rättens samhällseliga funktioner
<i>Hydén</i>	Rättsregler
<i>Hydén – Svensson</i>	Revisorer och näringsrätt
<i>Iseskog</i>	Rättsfallssamling i avtalsrätt
<i>Johansson</i>	Bokföringslagen – lagtext med kommentarer
<i>Jonsson</i>	Skatteplanering i fåmansbolag
<i>Karlgren</i>	Felansvaret vid fastighetsköp enl jordabalken
<i>Kedner</i>	Kommentar till aktiebolagslagen och bokföringslagens regler om årsbokslut
<i>Klette</i>	Brottmålsprocessen ur den tilltalades perspektiv
<i>Lavin</i>	Rätten till sjukpenning

¹ Till denna bok finns lösningar.

² Till denna bok finns övningsuppgifter.

<i>Lodin m fl</i>	Welinder's Beskattning av inkomst och förmögenhet
<i>Lihné</i>	Rättegången i tvistemål om mindre värden
<i>Melander</i>	Rättsfallssamling i folkrätt
<i>Melander – Strömberg</i>	Traktatsamling i folkrätt
<i>Nelhans</i>	Utlänningsrätt
<i>Nyborg – Sjöström</i>	Handelsrättslig översiktscurs
<i>Nyström</i>	Leasing
<i>Pettersson</i>	Medbestämmanderätt
<i>Pålsson</i>	EG-rätt
<i>Pålsson</i>	Författningssamling i internationell privaträtt
<i>Strömberg, H</i>	Den offentliga organisationen
<i>Strömberg, H</i>	Handlingsoffentlighet och sekretess
<i>Strömberg, H</i>	Inledning till statsrätten
<i>Strömberg, H</i>	Sveriges författning
<i>Strömberg, H</i>	Tryckfrihetsrätt
<i>Strömberg, T</i>	Frågekompendium i allmän rättslära
<i>Strömberg, T</i>	Inledning till den allmänna rättsläran
<i>Strömberg, T</i>	Rättsfilosofins historia i huvuddrag
<i>Strömberg–Melander</i>	Folkrätt
<i>Svensson</i>	Den svenska marknadsföringslagstiftningen
<i>Tullberg–Flodhammar</i>	Ersättningsrätt
<i>Åhström</i>	Svensk och internationell etableringsrätt

Efter en redogörelse för bakgrunden till det förenklade tvistemålsförfarandet ges här en redogörelse för huvuddragen av detsamma med tyngdpunkt lagd på förfarandet vid tingsrätt.

Efter 1974, då det förenklade tvistemålsförfarandet började gälla, har vissa betydelsefulla lagändringar företagits. Dessutom har tillkommit ett stort antal belysande, publicerade rättsfall. Därför har det ansetts befogat att utge denna tredje reviderade upplaga. Häftet är avsett främst som studielitteratur i ämnet processrätt men kan vara till nytta även för praktiker.

Nils Börje Lihné är adjungerad professor i summarisk process vid Lunds universitet samt lagman i Stenungsunds tingsrätt.

Studentlitteratur – ett förlag
inom Utbildningshuset

Box 141, 221 00 Lund. Tel. 046-30 70 70

ISBN 91-44-11663-2